

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

**Şirvanda faciə:
idarə
rəisinin
oğlu
intihar etdi**
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 24 iyun 2019-cu il Bazar ertəsi № 133 (7303) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

**“Gürcüstanda qarışıqlıq
Azərbaycanın maraqlarına ziddir”**

Politoloq:
“Regionda
anti-Rusiya
meyilləri
güclənib...”

yazısı səh.9-də

**Bakıda daha bir ticarət
mərkəzi yandı: AVM-lərdə
təhlükəsizlik problemi**

yazısı səh.4-də

**İstanbul daha bir dəfə “fəth
edildi”: Yıldırım, yoxsa
İmamoglu ilə yola davam?**

yazısı səh.3-də

**Azərbaycanın “addım-addım”
taktikası: Qarabağ danışıqlarının
perspektivi sürətlə sıfırlanır**

yazısı səh.11-də

**Turistlər atəspərəstlərin Bakıdakı
“Məkkə”sinə axışır -
əməkdaşımızın Atəşgah qeydləri**

yazısı səh.10-də

**İşığa qoyulan limit
bu yay artırıla bilər**

yazısı səh.4-də

**İran şirkəti Qarabağda:
Şuşa məscidi bərpa edilir**

yazısı səh.11-də

**I və IV ixtisas qruplarına
qəbul imtahanı keçirildi**

yazısı səh.2-də

**“Xruşçovka”lar hər an uça
bilər” - tikinti mütəxəssisi**

yazısı səh.5-də

**DNT analizi, yoxsa türklüyü müəyyən
edən “genetik xəritə”?**

yazısı səh.13-də

**Prezidentlərin qadınlarla imtahanı, ən
səs-küylü qalmağallar**

yazısı səh.15-də

PREZİDENT İLHAM ƏLİYEVİN DƏYİŞMƏZ STRATEGİYASI: STABİL AZƏRBAYCAN...

Dövlət başçısı Azərbaycanı təlatümlərdən qorumağın formülünü çox sadə, amma gərgin zəhmət və bacarıq tələb edən yolla tapa bilib; həm regionda, həm qonşuluğumuzda baş verənlərlə müqayisədə Azərbaycanın “sabitlik adası” adlandırılması tam doğru qiymətləndirmədir, qətiyyəni şübhələnməyib və faktoloji əsasları var...

musavat.com
Toğrul İsmayil

yazısı səh.3-də

**Bakıya müharibə çağırışları:
“İşğalçını cəzalandırmaq zamanı çatıb”**

**Paşinyan “iki cəbhə”yə qarşı; erməni baş nazir
“va-bank” gedir; analitiklərdən maraqlı gözlənti; region
sülhə, yoxsa müharibəyə yaxınlaşır?..**

yazısı səh.8-də

**İsgəndər
Həmidovun
videomüraciəti
mübahisələrə
səbəb oldu**

yazısı səh.3-də

**Əli Məsimli:
“Ələ keçirilən hər
turistdən 2-3 turistin
xərcini qoparmaq
ənənəsinə son
qoymalıyıq”**

yazısı səh.7-də

**Fəzail Ağamalı:
“Fuad Abbasovun
həbsinin kökündə
bu məsələ
dayanır”**

yazısı səh.5-də

24 iyun 2019

I və IV ixtisas qruplarına qəbul imtahanı keçirildi

Kamran Əsədov: "Ümid edirik ki, bu dəfə 700 bal toplayanlar olacaq"

Ötən gün, iyunun 23-də Dövlət İmtahan Mərkəzi (DİM) Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrinə qəbul olmaq istəyən abituriyentlər üçün I və IV ixtisas qrupları üzrə qəbul imtahanı keçirib. İmtahan ölkənin 11 şəhərində - Bakı, Naxçıvan, Gəncə, Sumqayıt, Mingəçevir, Bərdə, Göyçay, Şirvan, Lənkəran və Xaçmaz şəhərlərində aparılıb.

Bundan əvvəl DİM məlumat yayaraq bildirmişdi ki, bu imtahanda 24028 abituriyentin iştirakı nəzərdə tutulub. Onlardan 19878 abituriyent I qrup üzrə, 4150 abituriyent IV qrup üzrə imtahan verməli idi. İmtahan saat 11:00-da başlanılıb və 3 saat davam edib.

İmtahanda abituriyentlərə I qrupda riyaziyyat, fizika və kimya fənləri üzrə, IV qrupda isə biologiya, kimya və fizika fənləri üzrə ümumilikdə 90 tapşırıq təqdim edilib. Hər fənn üzrə isə 30 test tapşırığı təqdim olunub. Bu tapşırıqların 22-si qapalı, 8-i isə açıq tiplidir. İmtahanda (qəbul imtahanının ikinci mərhələsi) abituriyentlərin toplaya biləcəyi maksimal ümumi bal 400-dür. I-IV ixtisas qrupları üzrə ali təhsil müəssisələrinə qəbul olmaq üçün müsabiqə zamanı abituriyentlərin buraxılış imtahanından əldə etdikləri nəticələri də nəzərə alınacaq və qəbul imtahanından toplanılan balın üzərinə əlavə olunacaq. Yeni abituriyentlər buraxılış və qəbul imtahanlarında topladıqları balların cəminə (maksimal bal - 300+400=700 bal) əsasən ali təhsil müəssisələrinin müsabiqəsində iştirak edəcəklər. Həm yaz, həm də yay qəbul imtahanlarında iştirak edənlər istədikləri imtahan nəticəsini seçə bilərlər.

Ekspert Kamran Əsədov keçirilən imtahanlarla bağlı "Yeni Müsavat"a bunları dedi: "Xatırladım ki, bu il ilk dəfə olaraq ali təhsil müəssisələrinə yeni sistemdə qəbul imtahanları keçirilir. Burada abituriyentlər bir neçə yeni modelə tanış olurlar. Eyni zamanda bu il qəbuldakı yenilik təkcə test tapşırıqlarının modeli ilə deyil, test tapşırıqlarının cavablarının sual kitabçasında cavab kartına köçürülməsi ilə bağlıdır. Bildiyiniz kimi, ilk imtahanlar artıq mayın 12 və 19-da həyata keçirilmişdi. Həmin imtahanlarda yetərli bal toplaya bilməyənlər və ya imtahan nəticələrindən razı qalmayanlar bu imtahanda iştirak etmək şansından istifadə etdilər. İyulun 7-də isə II və III ixtisas imtahanlarında iştirak edə biləcəklər".

Ekspert keçirilən son imtahanın nəticələrindən yüksək gözləntiləri olduğunu dedi: "İlk dəfə keçirilən imtahanın nəticələrinə baxanda görürük ki, abituriyentlər doğru bildikləri testin cavabını cavab kartına köçürəndə müəyyən qüsurlara yol veriblər. Ona görə də budəfəki imtahandan daha yüksək nəticə gözləyirəm. Belə ki, birinci imtahan mərhələsində hələ orta məktəblərdə tədris başa çatmamışdı, şagirdlər proqramı tam mənimsəməmişdilər. Amma bu dəfə abituriyentlər artıq məktəbi başa vurublar və imtahanın yeni modeli ilə tanışdırlar. Müqayisə edəndə görə biləyik ki, may ayındakı imtahanın nəticələri ilə indikin arasında 30-40 baldan çox fərq olacaq. Amma ikinci bir məqam var ki, birinci imtahanda çoxu sayda abituriyent iştirak etmişdisə, bu dəfə xeyli az abituriyent iştirak etdi. Ümumilikdə artıq abituriyentlər yeni imtahan modelini mənimsəyir və ümid edirik ki, bu dəfə 700 bal toplayanlar olacaq".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

BMT baş katibinin müavini ASAN Xidmətdə

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) baş katibinin iqtisadi və sosial məsələlər üzrə müavini Liu Zenmin iyunun 24-dən 26-dək Azərbaycanda təşkil olunan BMT-nin Dövlət Xidmətləri Forumunda iştirak etmək məqsədilə ölkəmizdə rəsmi səfərdədir.

Musavat.com axar.az-a istinadən xəbər verir ki, qonaq iyunun 23-də ASAN Xidmət mərkəzi ilə tanış olub. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin sədri Ülvi Mehdiyev qonağa ASAN Xidmət mərkəzlərinin fəaliyyəti və yeniliklər barədə ətraflı məlumat verib.

Bildirilib ki, bu günədək 30 milyona yaxın vətəndaş müraciəti qeydə alınıb, ASAN Xidmət BMT-nin 2015-ci il Dövlət Xidmətləri Mükafatına

(United Nations Public Service Award 2015) layiq görülmüşdür. Qonaq həmçinin "ASAN könlüləri", "ASAN radio", "ASAN Təlim-Tədris Mərkəzi", ABAD-ın fəaliyyəti ilə də tanış olub.

Liu Zenmin Azərbaycan ilə BMT arasında uğurlu əməkdaşlığı və agentliyin bu

əməkdaşlıqda xüsusi yer tutduğunu diqqətə çatdırıb.

Qeyd edək ki, dünyanın 190-dan çox ölkəsindən 500-dən artıq nümayəndənin iştirakı ilə nəzərdə tutulan bu ilk forum dövlət xidmətlərinin göstərilməsi sahəsində ölkəmizdə təşkil olunacaq ilk BMT tədbiridir.

Rusların Azərbaycana axını başlayır?

Rusiya prezidenti Vladimir Putinin Gürcüstanla birbaşa reymləri dayandırmasının və rusiyalı turistlərin bu ölkəyə səhayətdən çəkinməklə barədə çağırışının nəticəsi olaraq Gürcüstan Rusiyadan turist axını 60-70 faiz azala bilər.

Virtualaz.org xəbər verir ki, bu haqda "Rosturizm"ın rəhbəri Zarina Doquzova bildirib. Onun sözlərinə görə, turistlər Gürcüstan əvəzinə Rusiyanın cənub kurortlarına, habelə Azərbaycana və Ermənistanla üstünlük verə bilərlər.

Doquzova qeyd edib ki, rusiyalı turistlər Gürcüstanla səfərlər üçün əsasən təyyarə marşrutlarını seçirdilər, onların 70-75 faizi hava yolu ilə Gürcüstanla gedirdi. Ona görə də birbaşa aviaşınmaların dayandırılmasından sonra turist axını kəskin azalacaq. Gürcüstanla avtobus reymləri arta bilər, amma bu artım

əhəmiyyətli olmayacaq. Habelə "Rosturizm"ın rəhbəri etiraf edib ki, rusiyalıları Gürcüstanla əvvəlcədən bron etdikləri turlardan imtina etməyə tələsmirlər. Turların ləğv edilməsi baş verir, amma belə hallar tək-təkdir.

Digər xəbərə görə, Xabarovsk sakinləri yay tətillərini Gürcüstanda keçirmək planlarına yenidən baxırlar. Uzaq

Şərq regional turizm assosiasiyasının rəhbəri Valentina Aseyeva deyib ki, Gürcüstanda gastronomik turların olduğunu və bu turların populyarlığını qazandığını bilir. Lakin indi adamar gözəl təbiəti, dənizi, müalicəvi vannaları olan Azərbaycana və ya Ermənistanla üz tutacaqlar.

Xəbər verildiyi kimi, Gürcüstanda rusiyalı deputat Sergey Qavrilovun spikerin kreslosunda oturmasına etiraz olaraq güclü etirazlar başlayıb. Müxalifət tərəfdarları parlamente hücum edib, təhlükəsizlik qüvvələri ilə toqquşmalar nəticəsində yüzlərlə adam yaralanıb. Bir neçə yüz adam həbs olunub. Etirazları yatırmaq üçün spiker istefa verməli olub.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!
Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01

Bu gün Bakıda 35° isti olacaq

Bu gün Bakıda və Abşeron yarımadasında hava gümüşü olacaq. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyindən Musavat.com-a verilən məlumata görə, səhər bəzi yerlərdə zəif duman olacaq, şimal-qərb küləyi gündüz cənub-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq.

Havanın temperaturu gecə 21-25° isti, gündüz 32-36° isti, Bakıda gecə 23-25° isti, gündüz 33-35° isti təşkil edəcək. Atmosfer təzyiqi 758 mm civə sütunu təşkil edəcək. Nisbi rütubət gecə 55-65 %, gündüz 30-35 % olacaq.

Abşeron çimərliklərində gözlənilən hava şəraitinə gəlincə, şimal çimərliklərində (Sumqayıt, Novxanı, Pirsəği, Nardaran, Bilgəh, Zaqulba) şimal-qərb küləyi gündüz cənub-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq, dəniz suyunun temperaturu 22-23° isti təşkil edəcək. Cənub çimərliklərində (Türkan, Hövsan, Sahil, Şıx) şimal-qərb küləyi gündüz cənub-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq, dəniz suyunun temperaturu 24-25° isti təşkil edəcək.

Türk spiker açıqladı: Aralıqda yeni dövlət yaradırlar...

"Şərqi Aralıqda bir dövlət yaratmaq istəyirlər". axar.az xəbər verir ki, bunu Türkiyə Böyük Millət Məclisinin sədri Mustafa Şəntop deyib. Sədr bildirib ki, onlar Rəcəb Tayyib Ərdoğanın iradəsiylə formalaşan siyasi iqtidarı zəif salmaq niyyətindədirlər:

"Bir neçə il əvvəl Şərqi Aralıqda təbii qaz və neft yataqları aşkarlandı. O tarixdən sonra Misirdə çevriliş oldu. Livan əsl aktor deyil. Suriya təhlükəsiz aktor halına gətirildi. Yalnız Türkiyə qaldı. Türkiyə öz qərarını özü verən nadir dövlətlərdən biridir. Bu səbəbdən Türkiyəni zərərsizləşdirməyə səy göstərirlər".

Şəntop bildirib ki, 2010-cu ildən etibarən Türkiyədə həyata keçirilən olaylar tamamilə bəllidir: "Bəzən aşkar edə biləcəyimiz, bəzən də oyunlarla, müxtəlif yollarla, ittifaqlarla bunu etməyə çalışdılar. Hədəfləri iqtidarı, Rəcəb Tayyib Ərdoğanı, bu iradəni zəiflətməkdir və bu bir addımdır. Əgər bu addımları uğurlu olsa, yavaş-yavaş digər addımları da atmağı düşünəcəklər. Türkiyəni göz bəbəyimiz kimi qorumağa, onların qarşısında fərsətlə hərəket etməyə məcburuq".

Azərbaycanın yerləşdiyi region həssas olduğu qədr həm də spesifikdir. Bu regionda baş verənləri böyük ölçüdə dünyanın əsas güc mərkəzlərinin dəngələri müəyyən edir. Azərbaycanın yaxın və uzaq ətraf ölkələrində hazırda baş verənlər də bu güc mərkəzlərinin yeni və belə görünür ki, daha gücətsiz mübarizəsinin nəticəsidir.

Dediklərimizi təsdiq etmək üçün sərhədlərimizdə yerləşən ölkələrdə baş verənlərə qısaca diqqət edək. İran dünyanın supergücü olan ABŞ-la müharibə həddinə gəlib, Rusiya sanksiyalar altında sıxılır və sıxıldıqca daha aqressiv xarici siyasət sərgiləyir. Dost və qardaş Türkiyə iç və dış silahlı düşmənlərlə mübarizədədir. Xarici güclərin "poliçonu" təsiri başlıyaraq qonşu Gürcüstanda siyasi proseslər hər keçən gün gərginləşməkdə davam edir. Razılışsaq ki, mənərə xeyli dumanlı və ürküdücüdür...

Keçmiş SSRİ məkanına tərəf "boylansa"q" Moldovada hakimiyyət böhranı, Ermənistanda heç səngiməyən daxili didişmələr, Gürcüstanda son günlər başlayan və səngiməyən küçə etirazları, istefalar, Xəzəryanı qonşumuz Qazaxıstanda stabililiyi təhdid edən davamlı etiraz aksiyalarını görürük. Xüsusilə MDB məkanında baş verənlərin bir spesifik tərəfi var: onlar bir çox hallarda qonşu ölkələrdə domino effekti verir, "inqilabçıların" küçələrə meyillənməsi və asanlıqla xarici güclərin əlaltısına çevrilməsi kimi təhlükəli tendensiyalar müşahidə olunur. Azərbaycan Avropa və Asiyanın qovşağında tutduğu mühüm strateji mövqeyi ilə hər zaman xarici güclərin diqqətində olub. Həm regionda, həm qonşuluğumuzda baş verənlərlə müqayisədə Azərbaycanın "sabitlik adası" adlandırılması tam doğru qiymətləndirmədir, qətiyyətlə şübhəli və faktoloji əsasları var. Şübhə yoxdur ki, bu stabililiyin əsas memarı olan İlham Əliyevin bütün çabası ölkəsinin indi və gələcəkdə hər cür kəlakizmlərdən qorumaqdır, kaos və

Prezident İlham Əliyevin dəyişməz strategiyası: stabil Azərbaycan...

Dövlət başçısı Azərbaycanı təlatümlərdən qorumağın formuluunu çox sadə, amma gərgin zəhmət və bacarıq tələb edən yolla tapa bilib; həm regionda, həm qonşuluğumuzda baş verənlərlə müqayisədə Azərbaycanın "sabitlik adası" adlandırılması tam doğru qiymətləndirmədir, qətiyyətlə şübhəli və faktoloji əsasları var...

"Dövlət insan deyil, onun iki üzü yoxdur. Amma İlham Əliyevin strategiyasında sabitlik dövlətin əsas üzüdür. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan dünyada indi neft-qazı ilə deyil, daha çox sabitliyi ilə tanınır"

kənar güclər tərəfindən tətiklənen qarşıdurmaların Azərbaycan sızmasına imkan verməməkdir...

İlham Əliyevin düşünülmüş siyasəti nəticəsində Azərbaycan "məxməri inqilablar", "ərəb baharı" və dünyada neftin qiymətinin düşməsindən sonra başlamış iqtisadi böhranlardan

qorunub. Ukrayna, Gürcüstan və Ermənistandakı məxməri inqilablardan xalq xeyir görmədi. Əksinə, hələ də bu inqilabların gətirdiyi bəlalardan acısını çəkməkdədir. Eləcə də "ərəb baharı" da yalnız göz yaşları gətirdi və milyonlarla qaçqın ordusu yaratdı. Bu hadisələr Azərbaycana da təsirsiz ötür

medi, o mənada ki, bəzi xarici güclər ölkəmizdəki "küçə inqilabçılarından" vəziyyəti gərginləşdirmək üçün istifadə etməyə çalışdı. Amma həm İlham Əliyevin qətiyyəti, xüsusilə bu kimi narazılıqları tətikləyən sosial sahədə vaxtında verdiyi düşünlü qərarları bu cür pis niyyətləri puça çıxardı. İlham Əli-

yaşcaq gəmi kapitanının" önleyici addımlarına da bənzətmək olar. Məhz bu qərarlılıq sayəsində dünyadakı böhrana rəğmən Azərbaycan regionda lider dövlət mövqeyinə çıxdı, ölkə büdcəsinin neft pullarından asılılığı böyük ölçüdə aradan qaldırıldı, iqtisadiyyatın şaxələnməsi başladı.

Sabitliyin qarantı kimi "məhkəm əl" yoxdur, məhkəm iqtisadiyyat, sosial dövlət siyasəti var. İlham Əliyev Azərbaycanı təlatümlərdən qorumağın formuluunu çox sadə, amma gərgin zəhmət və bacarıq tələb edən yolla tapa bilib. Burada, əlbəttə ki, ön yerdə prezidentin həm də komandası ilə işləmək bacarığı önədir.

Yuxarıda adını sadaladığımız ölkələrin bəzilərindəki destabilizasiyanın əsas səbəblərindən biri də bir-birlərini didməyə hazır "komanda"lardır. Daha konkretləşdirsək, Moldovada olixarxiya prezidenti vəzifəsindən uzaqlaşdırıb, Ermənistan zətan bu kimi daxili "komanda" oyunlarının əsiridir, Gürcüstanda isə hakim partiya bir xarici dövlətə, müxalifət isə bir neçə xarici dövlətə bağlıdır. İlham Əliyevin tək generalarla bağlı son qərarları bir daha onu göstərdi ki, 2005-ci ilin məlum həbslərindən sonra komanda daxilində heç bir sapmalar yox-

dur, hakimiyyət vahid orqanizm şəklində işləyir. Prezident ən sadə və peşəkarları mərkəzə çəkərək iqtidarını daima gücləndirmək kursuna sadıqdır.

"Sabitlik olmadan heç bir ölkə inkişaf edə bilməz. Bu, aksiomdur. Bunu biz yaxın tarixdə dəfələrlə görmüşük. Sabitlik pozulan zaman inkişaf dayanır, sərmayə qoyuluşu dayanır, ölkə iqtisadiyyatı tənəzzülə uğrayır. Bir sözlə, sabitlik hər bir ölkənin inkişafı üçün başlıca şərtidir". İlham Əliyevdən gətirdiyimiz bu iqtibasa, demək olar ki, auditoriyadan asılı olmayaraq, dövlət başçısının bütün çıxışlarında rast gəlmək mümkündür. Demək, bu həm də dövlət başçısının Azərbaycan üçün dəyişməz strategiyasıdır. Bu həm də o deməkdir ki, Azərbaycanı təhdid edə bilən güc və qüvvələrin əsas hədəfi də məhz sabitlikdir.

Dövlət insan deyil, onun iki üzü yoxdur. Amma İlham Əliyevin strategiyasında sabitlik dövlətin əsas üzüdür. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan indi daha çox neft-qazı ilə deyil, sabitliyi ilə tanınır. Bu sabitliyi, əlbəttə ki, xalq qiymətləndirir, davamlı olmasını istəyir. Bu sabitliyin qarantı isə İlham Əliyevdir. Bunu dünyada dəngələri müəyyən edən mərkəzlər də, dövlətlər də bilir və etiraf edir...

□ "Yeni Müsavat"

İsgəndər Həmidovun videomüraciəti mübahisələrə səbəb oldu

Tural Abbaslı: "Kiminsə üzərinə şübhə salmaq istəmirəm"

Fuad Əliyev: "İsgəndər bəy səhhəti ilə heç zaman siyasi alver etməz"

Sabiq daxili işlər naziri İsgəndər Həmidov xeyli zaman ortalarında görünmədi. Ötən həftənin sonunda üzə çıxan sabiq nazir videomüraciət yaydı. Mayın ortalarından iyunun əvvəllərinə qədər Türkiyədə müalicə olunan İ.Həmidovun müəyyən müddət ortalıqda görünməməsi və qəfil meydana çıxması ilə bağlı müxtəlif mövqələrə rast gəlinir.

Qeyd edək ki, onun Türkiyəyə gedişi iki hissəyə parçalanan Azərbaycan Xalq Hərəkatıdakı qanadlardan birinə, məhz onun lideri olduğu tərəfə qarşı təzyiqlərin baş verdiyi günlərə təsadüf etmişdi. Bu səbəbdən onun Türkiyədə olduğu 20 gün ərzində üzə çıxması, Bakıya qayıtdıqdan sonra heç kimlə təmas qurmaması və Şamaxıdakı bağ evinə getməsi çoxsaylı suallar yarat-

İsgəndər Həmidov

Tural Abbaslı

Fuad Əliyev

mışdı. Ən azından tərəfdarlarına videomüraciət etmək imkanlarının olduğu və bundan nə üçün istifadə etməsi ilə əlaqədar fikirlər də mövcuddur. Son müraciəti isə müzakirələrin sayını daha da artırıb.

AXH-nin qurucularından olan, AĞ Partiya başqanı Tu-

ral Abbaslı şübhəli məqamların çoxluğuna işarə vurdu: "Nəhayət, uzun bir zaman dan və müəmmadan sonra İsgəndər Həmidovun videomüraciəti yayıldı. Bütün bu məsələlər barədə birmənalı nəse deməyi düzgün hesab etmirəm. Mənim üçün burada xeyli qaranlıq və müə-

malı məqamlar çoxdur. Lakin hələlik fikirlərimi açıq deyib, kiminsə üzərinə şübhə salmaq istəmirəm. Ancaq tərəfdarlarının həbsləri, özünün sirləşkilə müalicəyə gətirilməsi - "açıq ürək əməliyyatı keçirib", "sadəcə, müayinə olunub", "tərəfdarlarına qarşı repressiyalardan məlu-

matsızdır", "hər şeyə nəzarət edir", "siyasətdən gedir", "mübarizəyə davam edəcək" kimi bir-birini təkzib edən xəbərlərə aydınlıq gətirilməlidir. Hələlik bunlar olmayıb. Odur ki, nəse demək istəmirəm, mənəcə, olanlarla bağlı hər kəs özü nəticəyə gəlib, qərar verməlidir".

İ.Həmidovun lideri olduğu AXH-nin idarə heyətinin üzvü, ALDP sədri Fuad Əliyev sabiq nazirin səhhətinin yaxşı olduğunu söylədi: "Videomüraciətlə tanış oldum. İsgəndər bəyin səhhətinin yaxşı olduğunu demək olar. Sözsüz ki, səhhətində yaranan problemlər tam bitməyib. Müalicəsi hələ də həkimlərin nəzarəti altında davam edir. Videomüraciətdən sonra mənə zəng vurdu, Azərbaycan Xalq Hərə-

katı ilə bağlı öz fikirlərini bölüşdü, hərəkatın fəaliyyəti ilə maraqlandı. İsgəndər bəyin yaxın bir ay, yaxud ay yarım ərzində AXH-nin iclaslarında iştirak edə biləcəyini düşünürəm. Hərəkatın idarə heyətinin üzvlərinə fəaliyyətlərini gücləndirmələrini daim tövsiyə edir. Təşkilatlanmanın davamlı olmasının vacibliyini də hər zaman vurğulayır. Hərəkat da öz fəaliyyətini bir an belə dayandırmır".

F.Əliyev sabiq nazir ətrafında gedən söz-söhbətlərə də aydınlıq gətirdi: "Bu deyilənlər dezinformasiyadır. Kim nə deyirsə, bir söz deyə bilmərəm. Allah heç kimi ağır xəstəliyə düşər etməsin. Hər halda bu, daha çox mənəvi məsələdir. İsgəndər bəy səhhəti ilə heç zaman siyasi alver etməz. Onu tanıyan hər kəs bilir ki, belə ucuz yollara əl atmaz. Səhhətində ciddi bir problem olmuşdu. Vaxtında həkimlərə müraciət edildi. Onun üçün də müalicə uğurla keçdi".

□ Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"

İki ay öncə dövlət başçısının qərarı ilə təbii qazın pərakəndə satış tarifi əhali üzrə illik istehlak limiti 1700 kubmetrdən 2200 kubmetrə qaldırıldı. Əhəlinin qış aylarında təbii qaza tələbatının yüksək olması və bu səbəbdən illik limitin keçilməsi ilə bağlı kommunal xərclərinin artmasını nəzərə alan hökumət bu addımı atdı.

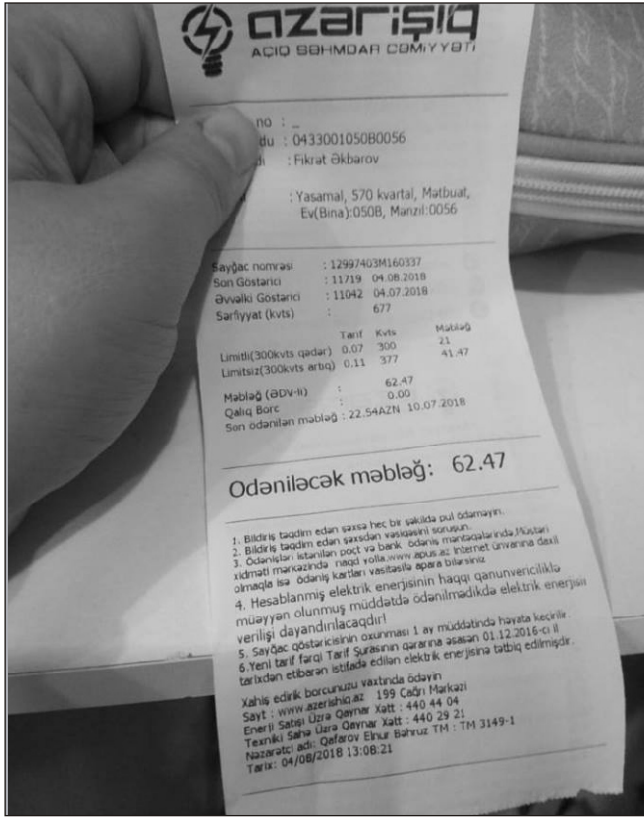
İşığa qoyulan limit bu yay artırılıla bilər

İqtisadçı: "Xəzəryanı ölkələr arasında ən bahalı elektrik enerjisi Azərbaycandır"

Hazırda isə yay fəslinin anomal istilərinə insanların evdə və iş yerlərində kondisionerləri işə salması elektrik xərclərini hiss olunacaq dərəcədə artırır. Bir çoxları isə aylıq elektrik xərclərini ödəməkdə çətinlik çəkdiyindən evdə, ofisdə kondisioner yandırmaqdan imtina edir. Bu insanların həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması və rifahının təmin olunması üçün həm iqtisadçı ekspertlər, həm də deputatlar aylıq elektrik limitinin artırılmasını təklif edirlər. Həmçinin 3 aylıq yay mövsümü dövründə limitin ləğvini təklif edənlər də var.

Qeyd edək ki, hazırda əhali qrupu üzrə aylıq elektrik enerjisi istehlakı 300 kilovat-saatdakə olan istehlakçılar üçün tarif 7 qəpik, aylıq istehlak həcminin 300 kilovat-saatdan çox olan hissəsi üçün isə 11 qəpik müəyyənləşdirilib.

Mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat" a danışan deputat Fazil Mustafa bildirdi ki, hökumətin bu istiqamətdə müəyyən addım atacağı gözlənilir: "Milli Məclisin sonuncu iclasında mən məhz bu məsələyə toxunmuşdum ki, insanların elektrik enerjisindən istifadə ilə bağlı müəyyən problemləri var və bu limitin də müəyyən qədər qaldırılmasına ehtiyac var. Elektrikdə limit aylıq olduğu üçün il ərzində təsir etmir, ancaq yay aylarında təsirini göstərir. Hökumət bunun üzərində yəqin ki, düşüncə, müəyyən addımlar atıla bilər. Son zamanlar vətən-

daşların maraqlarını nəzərə alaraq prezident tərəfindən atılan addımlara nəzər salsaq bu da mümkün variantlardan biridir. Biz bu məsələni qaldırmışıq, hazırda aktualdır. Hesab edirik ki, bu limit ən azı yay aylarına

şamil edilə bilər. Ən azı 3 ay müddətində insanların elektrik enerjisindən rahat istifadəsi üçün limit götürülə bilər. Belə bir addım atılsa vətəndaşın rifahında da öz təsirini göstərəcək".

Neft Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri İlham Şaban "Yeni Müsavat" a açıqlamasında vurğuladı ki, Xəzəryanı ölkələr arasında ən bahalı elektrik enerjisi Azərbaycana məxsusdur: "Əgər biz özümüzü qonşu ölkələrlə müqayisə edirik, o zaman Ermənistanla, Gürcüstanla, Moldova ilə deyil, Rusiya, Qazaxıstan, Özbəkistan və Türkmənistanla, İranla müqayisə etməliyik. Bu ölkələr də bazar iqtisadiyyatına uyğunlaşıb. Elektrik məsələsində də ilk növbədə bu xidmətin maya dəyəri əsas götürülür, ikincisi də, əhəlinin əlçatanlığının təmin olunması nəzərə alınır. Tarifləri qaldıranda bir neçə nəfəri televiziya çıxarıb izah edirlər ki, Avropada elektrik enerjisi daha bahadır, 1 kilovatt elektrik enerjisinin qiyməti 25 sentdir. Ancaq heç kim demir ki, avropalı 5 min avro əməkhaqqı alır. Ona görə də, sadaladığım Xəzəryanı ölkələr arasında ən bahalı elektrik enerjisi Azərbaycandır".

Ekspertin sözlərinə görə, artıq yüksək qiymətləri əsaslandırmaq üçün qənaət məsələsi üzərində dayanmağa ehtiyac yoxdur, çünki insanlarda qənaət vərdişi yaranıb: "Bizim insanlar da artıq saygac qoyulduğu üçün qənaət etməyə öyrəniblər. Həm kommersiya oyehtlə-

rinde, həm də sadə vətəndaşların mənzillərində heç bir israfçılığa yol verilmir. Hamı elektrik enerjisini qənaətlə istifadə edir. Çünki 11 qəpik bahalı bir qiymətdir. Elektrik enerjisi ilə bağlı limit qəhdikdən sonra insanlar daha çox xərcləməli olur. Bu da insanların əmək haqqına nisbətə çox yüksəkdir. Heç kim də fərq qoyulmur ki, kiminsə 600-1000 kvadratmetrik mənzil sahəsi olanlar da var ki, ayda 500 manat elektrik pulu verir. Ancaq bu insanlar ölkə əhəlinin 1 faizidir. 99 faiz üçün isə enerji qiymətləri əlçatan deyil. Bu insanların limiti keçməmək üçün yalnız cüzi ehtiyaclarını ödəyirlər. Bu da doğru deyil. Enerji bu insanların inkişafı və rifahı üçün əlçatan olmalıdır. Bu halda insanların komfortlu yaşayışı təmin edilə bilər".

İ.Şabanın sözlərinə görə, hökumət daha çox enerji istehlakını azaltmaq faydalı iş əmsalını artırmaqla maya dəyərini aşağı sala və vətəndaşlara güzəşt edə bilər: "Vətəndaşlar elektrik enerjisini 7 qəpikdən çox normal istifadə edə bilərlər. Ona görə də, elektrik stansiyalarının səmərəli idarə olunmasına diqqət yetirmək lazımdır".

İqtisadçı alim Vüqar Bayramov da əhali üçün elektrik ener-

jisinə tətbiq edilən limitlərin artırılmasının tərəfdarı olduğunu bildirdi: "Azərbaycanın mövcud iqtisadi durumu və xüsusən də 2017-ci ildə iqtisadi stabilliyin əldə edilməsi nəticədə kommunal xidmətlərin daha ucuz təklif edilməsinə imkan verir. Elektrik enerjisinin istehsalında ciddi artımlar müşahidə olunub. Elektrik enerjisinin istehsalı da nəticədə kommunal xidmət olaraq elektrik enerjisinin daha ucuz qiymətə və daha artırılması limitlərin daxilində təklif edilməsinə imkan verir. Azərbaycan iqtisadiyyatında artım tempinin bərpə edilməsi, neftin qiymətinin məqbul səviyyəyə olmasa işığın limitinə baxılması və onun artırılması üçün baza formalaşdırıb".

Ekspert qeyd edib ki, digər tərəfdən, sektoral faktorlar da işığın limitinin artırılması üçün iqtisad zəmin yaradır: "Limitin artırılması sosial təminat baxımından da vacibdir. Xüsusən aztəminatlı vətəndaşların sosial təminatının gücləndirilməsi baxımından mühüm şərtlərdən biridir. İşığın limitinin vətəndaşların sosial vəziyyətinə mənfi təsir göstərəcək səviyyədə artırılmasına ehtiyac var".

□ **Nərgiz LİFTİYEVƏ,**
"Yeni Müsavat"

Bakıda daha bir ticarət mərkəzi yandı: AVM-lərdə təhlükəsizlik problemi

Ekspert: "Bu məsələdə güzəştə getmək, hansısa məqsədlər naminə çatışmazlıqlara göz yummaq olmaz"

yunun 23-də Bakıda "Qara Qarayev" prospektində yerləşən "X-lady" ticarət mərkəzində yanğın baş verdi. İlk ehtimallara görə, hadisəyə səbəb ticarət mərkəzinin ofisindəki printerlərdən birinin partlaması olub. Ətrafa yayılan alov qısa zamanda "X-lady" ticarət mərkəzinə də keçib.

Yanğın söndürüldükdən sonra 3-cü mərtəbədəki ayaqqabı anbarına ziyan dəyib. Ticarət mərkəzinin dam örtüyü yanaraq, yararsız hala düşüb. Məlumatla görə, yuxarı mərtəbələrəki malların da bir qismi yanıb.

Hadisə yerində Fövqəladə Hallar Nazirliyinin əməkdaşları cəlb olundu və qısa zaman ərzində yanğın lokallaşdırıldı. Ərazidə bir neçə mağaza yerləşsə də, digər mağazalara yanğının keçməsinin qarşısı alındı. Hadisə yerinə gələn Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov bildirdi ki, heç bir ölkə belə hadisələrdən siqortalana bilər: "Nizami rayonunun paytaxtın digər rayonlarından fərqi burada ti-

carət obyektləri baxımından sıxlığın yüksək olmasıdır. Ona görə də gələcəkdə belə hadisələrdən siqortalana üçün bu istiqamətdə lazımı işlər görülür. Yanğının baş vermə səbəbləri obyektiv qaydada araşdırılacaq".

Onu da qeyd edək ki, "X-lady" ticarət mərkəzi, bu ilin mart ayında yanan "Diqlas" ticarət mərkəzinin yaxınlığında yerləşir. "Diqlas" da baş verən yanğından sonra ticarət mərkəzlərində yanğın təhlükəsizliyinə əməl edilməsi məsələsi gündəmə gəlmişdi. Həmin ərəfədə "Yeni Müsavat" in reportyor qrupu bir neçə mağazada olmuşdu və öyrənmişdik ki, mərkəzdən kənarında yerləşən ticarət mərkəzlərinin ekse-

riyyətinə yanğın təhlükəsizliyi qaydalarına tam əməl edilmir... "Yeni Müsavat" a danışan ekspert Nüsrət Qasimov bildirdi ki, ticarət mərkəzlərində baş verən yanğının səbəbi əsasən insan faktorudur:

"İlk növbədə nəzərə almaq lazımdır ki, tikinti tikilən zaman layihə hazırlanmalıdır. Layihədə göstərilməlidir ki, işıq kəməlləri necə çəkilməli, hansı materialdan olmalıdır. Məsələn, alüminiumla misin naqillərini bir yerdən aparanda, qısa

müddət sonra birinci material sıradan çıxır. Eyni zamanda xətlərin "n" kəşiyinə də baxmaq lazımdır. Öyrənmək gərəkdir ki, nə qədər elektrik sərf olunacaq və naqillər bu yükə necə davam gətirəcək. İlk növbədə elektrikin yükü müəyyən olunmalıdır ki, içəridə neçə vattlıq cihazlar qurulacaq. Onların hamısını nəzərə alıb, artıqlaması ilə naqillər seçilməlidir. Bütün bu proseslərdən sonra işıq xəttinə qoşulan zaman dövlət komissiyası onu

qəbul etməlidir. İş prosesində həmin naqillərin yükötürmə qabiliyyətinə uyğun olan cihazlardan istifadə edilməlidir. Əgər yükəndən artıq quraşdırma olarsa, kəməllər gücə düşür və qısa qapanma əmələ gəlir, yanğın olur". Ekspert söyləyib ki, ticarət mərkəzlərində yanğın təhlükəsizliyi qaydalarına da ciddi əməl olunmalıdır: "Yeni qaz, işıq cihazları oda davamlı olan divarlara yaxın yerdə qoyulmalıdır. Tez buxarlanan benzin, spirt və digərləri yanma təhlükəsizdən uzaq saxlanmalıdır. Obyekt tikilən zaman hər bir tikilinin qarşısında, insanların kütləvi yığılacağı yerlərdə yanğın qolları qoyulmalı, anbarlar yaradılmalıdır. Əks halda yanğın söndürən gedib, iki saat su axtırırlar. Onlar gələndə qədər də obyekt külə dönür. Həmçinin obyektin içərisində plakatlar asılıb, maarifləndirmə işləri aparılmalıdır. Yanğın şitlərinin yanında bütün lazımı avadanlıqlar yerləşdirilməlidir. Bundan da əlavə obyektə siqnalizasiya quraşdırılmalıdır. Tüstü olan zaman bu qurğular işə düşür və həтта adi insanlar da yanğın genişlənməmiş, qarşısını alırlar. Azərbaycanda əksər obyektlərdə sadaladıqlarına əməl edilmir. Mən xeyli sayda xarici ölkədə olmuşam. Müşahidə etmişəm ki, bütün obyektlərin qarşısında su hidrantları quraşdırılıb. Həmin

hidrantların 30 metrliyində belə avtomobil saxlamağa icazə yoxdur. Kimsə mağanın hidrantına yaxın saxlayırsa, onu yüksək məbləğdə cərimələyirlər. Bizdə isə görünür ki, kim haradan usta tapırsa, ona qazını, işığını çəkdirir. Yay aylarında ona görə də ölkədə yanğınların sayı çox olur. Sovet dövründə hər 3 aydan bir, müvafiq qurumun əməkdaşları qapı-qapı gəzib, yanğından mühafizə ilə bağlı profilaktik tədbirlər həyata keçirirdilər. İndi isə belə halla rastlaşmırıq. İnsanların özləri də maariflənmirlər. Ona görə də bu cür hadisələr baş verir. Yaxın günlərdə Yasamal qəbiristanlığında da yanğın baş vermişdi. Həmin yanğın nəticəsində qəbirələrə ziyan dəydi. Necə olur ki, bir iş görməmiş, qurumlar gəlirlər ki, bizdən icazə almamıssız? Xüsusilə də icra hakimiyyətinin nümayəndələri gəlirlər ki, burada iş görmək üçün icradan icazə lazımdır. Bəs icra nə üçün zibilləri daşımır, ərazisinə nəzarət eləmir? Ticarət mərkəzlərində də dövlət nəzarəti mütləqdir. Baxmaq lazımdır ki, sahibkar qanuna necə əməl edir. Bu məsələdə güzəştə getmək, hansısa məqsədlər naminə çatışmazlıqlara göz yummaq olmaz. Göz yumularsa, yanğınlar daha da çox olacaq".

□ **Əli RAİS,**
"Yeni Müsavat"

Hazırda Bakının bir neçə rayonunda binalar tikilir. Devalvasiyadan sonra tikintidə yaşanan durğunluq nisbətən aradan qalxıb. Köhnə və qəzalı vəziyyətdə olan binalardan bəziləri sökülür, yerində hündürmərtəbəli bina ucaldılır. Bəs nə üçün sıra "xruşşovka"lara gəlir?

Yada salaq ki, 2015-ci ildə baş verən devalvasiyalardan öncəki plana görə, Bakıda və Bakıtrafi qəsəbələrde 5 mərtəbəli binalar sökülməli idi. Çünki "xruşşovka", "stalinka" kimi adlanan bu binalar istismar müddətini başa vurmuş hesab edilir. 2016-cı ildə Nazirlər Kabinetinin "Bakı şəhərinin Suraxanı, Nəsimi, Xətai, Nərimanov, Nizami, Yasamal, Səbəyel, Pirallahı, Xəzər rayonlarının sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə dair əlavə tədbirlər barədə" 25 fevral 2016-cı il tarixli qərarına əsasən adları qeyd olunan rayonların ərazisində abadlıq-quruculuq işlərinin davam etdirilməsi nəzərdə tutulub.

Pilot layihələrə əsasən 5 il müddətində Suraxanı rayonunda 63, Nəsimi rayonunda 226, Xətai rayonunda 99, Nərimanov rayonunda 219, Nizami rayonunda 131, Yasamal rayonunda 18, Səbəyel rayonunda 41, Pirallahı rayonunda 297 ev sökülməli idi. Hazırda

İstismar müddəti bitmiş binaların söküntüsü niyə yubanır?

Tikinti mütəxəssisi: "Xruşşovka"lar hər an uça bilər..."

bu qərara müvafiq olaraq Bakının müxtəlif rayonlarında pilot layihələr həyata keçirilir. Lakin əsasən 2-3 mərtəbəli binalar sökülərək, yerində çoxmərtəbəli tikililər ucaldılır. Məsələn, Nizami rayonu, Şirin Mirzəyev küçəsində artıq 3 il-

dir ki, 2 mərtəbəli binalar hissə-hissə sökülür. Binada yaşayan sakinlərə müvəqqəti kirayə qalmaları üçün vəsait verilir və bina hazır olduqdan sonra isə tikintini aparən şirkət sökülən ikimərtəbəli binaların sakinlərinə sahəsi onların əvvəl-

ki mənzillərinin sahəsindən 10 faiz çox olmaqla, yeni binadan ev verir. Qalan mənzillər isə satışa çıxarılır.

Lakin "xruşşovka"ların söküntüsü ləngiyir. Hələ də sökülməsi nəzərdə tutulan 1-ci mikrorayon ərazisində olan 5 mərtəbəli binalar, Nizami rayonu ərazisindəki "xruşşovka"lar sökülməmiş qalıb. Zirzəmisu su ilə dolu olan "xruşşovka"lar ekspertlərə görə, həm təhlükə, həm də xəstəlik mənbəyidir. Lakin ekspertlər onu da qeyd edirlər ki, onların hamısının qəzalı vəziyyətdə olduğunu söyləmək olmaz.

Ekspert Əzim Məsimov "Yeni Müsavat"a mövzu ilə əlaqədar söyləyib ki, "xruşşovka"ların bir qisminin bünövrəsi olmayıb: "Hazırda həmin binalar demək olar ki, sö-

külüb, qalmayıb. 1970-80-ci illərdə həmin binalar dağılmağa başladı. Əksəriyyətini sökülüb, yerində başqa binalar tikildilər. İndi də qeyd etdiyimiz binalardan qalanları mütləq sökülməlidir. Çünki hər an uça bilər. İkinci kateqoriyalı beşmərtəbəli isə 1, 2, 3-cü mikrorayonlarda tikilən fransız binalardır. Bu binalar möhkəm evlərdir və uzun müddət qala bilər. Hazırda həmin binalarda elə böyük deformasiya yoxdur. Lakin istismarından asılı olaraq burada da fərqli məqamlar var. Məsələn, zirzəmisinə su dolan binaların vəziyyəti digərləri ilə müqayisədə yaxşı deyil. Ümumi götürəndə isə həmin binaların zəlzələyə və istismara dözümlü möhkəm idi. Hökumət bu binaları sökülüb, çoxmərtəbəli binalar tikmək istəyirdi ki, şəhərin görünüşü dəyişsin, həm də daha çox yer əldə edilsin".

Bəs nə üçün layihə kağız üzərində qaldı? "Yeni Müsavat"a danışan iqtisadçı-alim Fikrət Yusifov bildirib ki, bunun müxtəlif səbəbləri var:

"Manatın devalvasiyasına qədər bu məsələ çox aktual idi. Lakin sonradan yəqin ki, vəsait çatışmazlığı baxımından məsələ bir qədər öz aktuallığını itirdi. "Xruşşovka"ların sökülməsi və onların yerində binaların tikilməsi üçün iş adamlarına hazırda icazə verilir. Sadəcə olaraq mənə olan məlumata görə, qaydalarda dəyişiklik var. Belə ki, əvvəllər hər bir sökülən binanın yerində 16 mərtəbəli tikmək mümkün idisə, hazırkı qaydalara, yeni ölçülərə görə bunun üçün 3 "xruşşovka"nın yeri lazımdır. Yeni əvvəl binalar bir-birinə yaxın, sıx şəkildə tikilirdi. Hazırda isə qaydalar binaların ətrafında boş ərazinin olmasını tələb edir. Dövlətin bura vəsait qoyması, düşüncəm ki, bugünkü gün üçün real deyil. Çünki hazırda dövlətin başqa maliyyə yükləri kifayət qədər böyükdür. Sosial məsələlərin həlli ilə bağlı ölkə prezidentinin imzaladığı son sərəncamlar 3 milyondan çox insanı əhatə edəcək. Təbii ki, bu, milyardlarla vəsaitin tələb olunması deməkdir. Belə bir şəraitdə neftin qiymətinin də ucuzlaşması bir daha onu deyir ki, haqqında danışdığımız məsələyə dövlətin vəsait ayırması çətin olar".

Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

"Fuad Abbasovun həbsinin kökündə bu məsələ dayanır"

Fəzail Ağamalı: "Biz öz vətəndaşımıza sahib durmağa çalışmalıyıq"; jurnalist niyə hələ də azadlığa buraxılmır..."

Rusiyada saxlanılmış jurnalist Fuad Abbasovun Azərbaycanla göndərilməsi yubanır. Bu azmış ki, jurnalistin ailəsi də təzyiqlə altındadır. Belə ki, ötən həftə jurnalistin ailəsinin yaşadığı evdə axtarış aparılıb. Bu barədə Fuad Abbasovun vəkili Teyyub Şərifov məlumat verib. Onun sözlərinə görə, iyunun 21-də aparılan axtarışdan sonra Fuad Abbasovun ailəsi ciddi narahatlıq keçirib: "Çox güman ki, hansısa işlə əlaqədar bu axtarış aparılıb. Axtarışın hansı səbəbdən aparıldığını aydınlaşdıracağıq".

Qeyd edək ki, evlərində axtarış aparılması və bütün elektron avadanlıqların götürülməsi barədə məlumat F. Abbasovun "Facebook" səhifəsində də qeyd olunub.

Xatırladaq ki, Moskva vilayətinin Ximki Şəhər Məhkəməsi Fuad Abbasovun Rusiyadan deportasiya olunması barədə qərar çıxarıb. Qərardan Moskva Vilayət Məhkəməsinə apelyasiya şikayəti verilib. Lakin məhkəmə apelyasiya şikayətini təmin etməyib.

Hazırda da Fuad Abbasov Moskva vilayətinin Korolyov şəhərində yerləşən miqrantlar üçün xüsusi saxlanma məntəqəsində tutulub. Son iki həftə ərzində Abbasov öz hesabına iki dəfə bilet alsada da, onu Azərbaycana deportasiya etməyiblər. Jurnalist bütün bunlara

qarşı etiraz edərək, 12 gün aclıq aksiyası keçirib. İyunun 19-da aclıq aksiyasını dayandıran jurnalist sosial şəbəkədəki hesabında bildirib ki, aclığı dayandırmasının səbəbi səhəndə yaranan problemdir:

"Mən 12 gündür davam etdiriyim aclıq aksiyasına son vermək qərarına gəldim. Bunun başlıca səbəbi ürək qan-damar sistemimdə yaranan problemlərdir. Həm saxlanıldığım mərkəzin, həm də təcili yardım xidmətinin həkimləri məsləhət görürlər ki, aclıq aksiyasını dayandırım. Amma təəssüflə bildirmək istəyirəm ki, aclıq aksiyasının səbəbi olan, mənim tutulduğum, məhkəmə prosesinin qeyri-qanuni keçirilməsi, deportasiya üçün aparıldığı hava limanından geri qaytarılmamış

və burada 12 gündən artıq saxlanılmağımın səbəblərini indiyə kimi mənə heç kim açıqlamayıb. Ümid edirəm ki, yaxın zamanda bu problem həll olunacaq və mən rahat bir şəkildə Vətənimiz Azərbaycana qayıda biləcəyəm", - deyərək jurnalist bildirib.

Bəs Azərbaycan jurnalisti və onun ailəsi üçün hansı addımı ata bilər?

"Yeni Müsavat"a danışan deputat Fəzail Ağamalı bildirib ki, o, Fuad Abbasovu əvvəldən müdafiə edənlərdən biridir: "Onun Rusiya telekanallarında çıxışlarına qulaq asaraq,

intellektini görüb, Azərbaycanın, Türkiyənin maraqlarına xidmət edən fikirlərini yüksək qiymətləndirmişəm. Bu gün də eyni fikirdəyəm. Eyni zamanda, onun mətbuatda dərc olunan müraciətini də diqqətlə oxudum. Belli oldu ki, Fuad Abbasova problemlərin yaradılmasında, adı, soyadı Azərbaycana aid olan antitəmiz qüvvələr də Rusiyanın hakimiyyət orqanlarında kök salan ermənilərlə bərabər, ona qarşı çox kəskin və radikal mövqelərini nümayiş etdirirlər. Sadəcə olaraq, müxtəlif formada çalışırlar ki, onu Rusiyanın Cinayət Mə-

cəlləsinin ən kəskin müddəaları ilə ittiham etsinlər. Bunu da sübut etməyə çalışırlar. Bu baxımdan da düşünürəm ki, son yoxlamalar da dediklərimizə sübutdur. Beləliklə də o, haqsız olaraq bu gün incidilir".

Deputat bildirib ki, Azərbaycanın hakimiyyət orqanları məsələ ilə bağlı müəyyən addımlar atıblar: "Xüsusilə də bu məsələdə Rusiyadakı səfirimiz Polad Bülbüloğlunun əməyini yüksək dəyərləndirirəm. O, əlindən gələn bütün imkanları istifadə edir. Bildiyimə görə, Fuad Abbasova vəkili ayrılması ilə bağlı da yardım edib. Görünür ki, Azərbaycanın Xarici İşlər Nazirliyi səviyyəsində məsələyə münasibət ifadə olunmalıdır. Biz, öz vətəndaşımızın hüquqlarını müdafiə etməliyik. O, Azərbaycanın vətəndaşıdır. Belə olan təqdirdə isə biz öz vətəndaşımıza sahib durmağa çalışmalıyıq. Bunun üçün də Azərbaycanın müvafiq qurumları var. Həmin qurumlar məsələ ilə bağlı birgə fəaliyyətlərini qurub, vətəndaşımızın hüquqlarını müdafiə etməlidirlər. Əgər doğrudan da o, ciddi qanun

pozuntularına yol veribse, Azərbaycan vətəndaşı kimi ölkəmizdə ona cinayət işi də açmaq olar. Bu, artıq Azərbaycanın haqqıdır. Bütün dediklərim olmaybsa, Fuad Abbasovun üzərində təcridolunma qərarı götürülməlidir. Ola bilər ki, öz fəaliyyətinə, erməniləri ifşa etdiyinə görə Fuad Abbasov Rusiya üçün arzuolunmaz şəxsdir. Belə olan təqdirdə də o, Azərbaycana deportasiya oluna bilər. Başqa izah da yoxdur. Bu gün Rusiyada elə qüvvələr var ki, bu qüvvələr Azərbaycan-Rusiya, Türkiyə-Rusiya münasibətlərinin yüksək səviyyədə qurulmasında maraqlı deyillər. Əksinə, çalışırlar ki, bu münasibətlərə zərbə vurub, münasibətlərin inkişafına imkan verməsinlər. Düşünürəm ki, Fuad Abbasovun ətrafında gedən məsələlərin mayakında bu dayanır. Hesab edirəm ki, məsələ Rusiyanın yüksək səviyyəli hakimiyyət dairələri tərəfindən düzgün qiymətləndirilməli, Fuad Abbasova qarşı haqsız addımlara son qoyulmalıdır".

Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

Zəngilan stadionunu minadan kim təmizləyib?

Elsad PASASOY
epashasoy@yahoo.com

Ermenilər Zəngilanda yeni stadionun açılışını ediblər. Stadion, özü də Zəngilanda! Artıq işğalçı ölkə Dağlıq Qarabağa iddiasını ortaya qoymur, ətraf rayonlarda da infrastrukturun bərpası, hətta idmanın inkişafı ilə bağlı layihələri gerçəkləşdirir.

Mətbuat yazır ki, Zəngilan stadionu ilə bağlı layihəni Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində yaşayan Armik Xosrofyana adlı iş adamı maliyyələşdirib. Regionda özünü təcrid vəziyyətinə salmış işğalçılar nə qədər ağır durumda yaşasalar da, yenə ərazi iddialarından əl götürürlər.

Başqa bir xəbərə görə, avqustda torpaqlarımızda keçiriləcək "7-ci ümumərməni oyunları"nın 3-cü məşəli işğal altındaki Ağdam rayonunun Şahbulaq yüksəkliyində, Qarabağ xanı Pənahəli xanın tikdirdiyi tarixi qalada alovlandırılıb. Baş separatçı Bako Saakyan da iştirak etdiyi mərasimdə oyunların məşəlini "aprel döyüşlərinin qəhrəmanı" kimi təqdim edilən baş leytenant Artur Aqasyan yandırır.

Vaşinqtondakı Qarabağ görüşü ərəfəsində min oyundan çıxdılar, təxribatlara əl atdılar. Ancaq həmsədr ölkələr heç nə olmamış kimi tərəflərə "eyni gözlə" baxmaqda davam etdi. Yenə də köhnə bayatılar səsləndi. Sanki Ermənistan Azərbaycanın 20 faiz ərazisini işğal etdiyi kimi, Azərbaycan da Ermənistan ərazilərini işğalda saxlayır. ABŞ Konqresində Ermənistan və hətta Qarabağ ermənilərinə maliyyə yardımının artırılması da növbəti əcaib yanaşma oldu. Necə olur ki, Rusiyaya, lap elə qonşu İrana sanksiyalar tətbiq edən, bu sanksiyaları ilbəl uzadan ABŞ qonşusunun torpağını işğal edən Ermənistan maliyyə ayırır? Əslində Konqresdə Ermənistan sanksiyalarının tətbiqi ilə bağlı düzəliş müzakirə olunmalıydı. Ancaq "907-ci düzəliş" 1992-ci ildə, işğalçılara qarşı döyüşdüüyü üçün (!) Azərbaycana qarşı qəbul olunub və prezident Trampın dövründə də ləğv edilməyib.

ABŞ Konqresindəki son düzəliş nə deməkdir? Ermənistanı pulla ələ almaq cəhdimi? Başqa hal olsaydı, deyərdik bu, ABŞ-ın daxili işidir. Necə ki, deputat Asim Mollazadə deyir öz puludur, kimə istəyir, ona ayırır. Lakin heç kim təminat verə bilməz ki, o vəsait bir gün silaha çevrilib Azərbaycan əsgərinə tuşlanmayacaq. Yaxud Qarabağdakı separatçı rejimə, ərazilərin minalardan təmizlənməsi üçün vəsait ayırmağı planlaşdırır ABŞ Konqresi. O vəsait Qarabağ ermənilərinə ona görəmi ayrılır ki, işğalçılar Zəngilan ərazisini minadan təmizləyib yeni yaşayım məntəqələri, uşaq bağçaları, stadionlar, kazarmalar tiksinlər?!

Görünür, ABŞ Konqresində oturanların tarixdən xəbəri yoxdur. BMT Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü ilin 12 noyabrında qəbul olunmuş 884 sayılı qətnaməsini yada salaq: Təhlükəsizlik Şurasının 3313 sayılı yığıncağında yekdilliklə qəbul olunan həmin qətnamədə Azərbaycanın Zəngilan rayonunun işğalını qəti şəkildə pislənir və hərbi qüvvələrin Zəngilan rayonundan və digər işğal olunmuş rayonlardan çıxarılmasını tələb edilirdi. Üstündən 26 il keçəndən sonra ABŞ Konqresi Ermənistanın Zəngilanda stadion tikintisini dolayısı ilə maliyyələşdirən növbəti qərara yaşıl işıq yandırmağa hazırlaşır.

Rəsmi Bakı hələlik ABŞ konqresində təklif olunan layihəyə təmkinli yanaşma sərgiləyir. Ümid var ki, növbəti mərhələlərdə Ermənistanın işğalçılıq siyasətinə dəstək ifadə edən təşəbbüs dəstəklənməyəcək. Bu, həm də Bakı-Vaşinqton münasibətlərinə xələl gətirmək istəyən qüvvələrin, ilk növbədə erməni lobbisinin ortaya atdığı, arxasında dayandığı layihədir. ABŞ hökuməti, Tramp administrasiyası Azərbaycanın bölgədəki roluna böyük qiymət verdiyi halda, nədən öz müttəfiqini incik salan addım atsın, bir ovuc erməniyə görə?

İnanaq ki, rəsmi Bakı müxtəlif səviyyələrdə iş aparmaqla Konqresdəki ermənilərin arzusunu ürəyində qoymağı bacaracaq. Hər halda, ortada Fransa nümunəsi var.

Qarabağ erməniləri Fransanın ayrı-ayrı şəhərləri ilə "dostluq-qardaşlıq" müqavilələri imzaladıklarını elə sevinçək tirajlayırdılar ki. Lakin Fransa məhkəməsi bir-birinin ardınca separatçılarla imzalanmış "sazişləri" zibil qutusuna tullamaqla işğalçı-separatçı qüvvələri yerdən-yerə vurdu. Təbii ki, bu, həm də rəsmi Bakının diplomatik uğuru, Fransa ilə müxtəlif səviyyələrdə aparılan işlərin məntiqi sonluğudur. Nədən belə bir uğur ABŞ-da təkrarlanmasın?

İstanbul ikinci dəfə "fəth olundu"

Kritik seçki mübarizəsi bitdi; Yıldırım, yoxsa İmamoğlu ilə yola davam?

Dünya döyüşü İstanbulda idi. Martın 31-də keçirilən bələdiyyə seçkilərindən sonra nəticələri ləğv olunan Türkiyənin ən böyük şəhərində təkrar seçki keçirildi. Səsvərmə Türkiyə vaxtı ilə saat 08.00-da başladı və 17.00-da (Bakı vaxtı ilə saat 09.00-18.00) başa çatdı. İstanbulun 39 rayonundan 10 milyon 560 min 963 nəfər səsvərmə hüququna malik idi.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan səsvərmə hüququndan istifadə edib. "Qafqazinfo xəbər verir ki, prezident İstanbul bələdiyyə sədri seçkilərində səsinə Üsküdüdə verib. Ərdoğan səsvərmədən sonra ilk açıqlamasında deyib: "Bu gün İstanbulumuzda bu seçkini reallaşdırırıq. Təmənnam odur ki, İstanbulun gələcəyinə dinamizm və Ankara-İstanbul bütövləşməsi ilə bir dönmənin gətirilməsi faydalı olacaq. Bu baxımdan seçicilər İstanbulla bağlı ən doğru qərarı verəcək. Hamımıza xeyirli olsun".

Ərdoğan seçkilərlə əlaqədar yollarda tıxacın yaranması ilə bağlı suala isə "Mən də o tıxacda qaldım" cavabını verib.

B. Yıldırım da səsvərmə hüququndan yararlanıb. Virtualaz.org yerli KİV-ə istinadən verdiyi məlumata görə, o, səs verəndən sonra jurnalistlərin suallarını cavablandırır. "Səs verdik. Vətəndaşlıq vəzifəmizi yerinə yetirdik. İnşallah, bu gün səsvərmə müddəti başa çatdıqdan sonra səsler sayılacaq və İstanbullular gələcək 5 il ərzində şəhərə kimin rəhbərlik edəcəyinə qərar verəcəklər. İstanbul əhalisinin verdiyi qərarın başımız üstündə yeri var. Ən doğru qərarı verəcəklərinə inanıram. Mayın 6-dan etibarən kampaniyamız gedir, lahiyələrimizi, vədlərimizi təqdim etmişik. Bir danışdıq, iki dinlədik. Bu gün danışmaq növbəsi seçi-

çilərimdir. Bu gün küsülükləri geridə qoyub, gələcəyə köklənmə zamanıdır deyər düşünürəm. Bilərək, bilməyərək səhv etmişikse, halallıq istəyirəm", - deyər Yıldırım bildiri.

Ə. İmamoğlu isə səsvərmədən sonra seçkidən yaxşı nəticələr gözlədiyini söyləyib. O, rəqibinin "Əgər bir İstanbul qardaşımıza, rəqiblərə qarşı hər hansı səhv hərəkət, haqsızlıq etmişikse, halallıq istəyirəm" deməsinə də münasibət bildirib: "Əlbəttə, hər kəs haqqını halal etsin. Amma bundan sonra eyni səhvləri etməmək".

Daha sonra Ə. İmamoğlu qeyd edib: "Millət olaraq bizə yaşadılan bu hüquqsuz prosesi təmir etmə saatlarını yaşayırıq. Həm demokratiyamız, həm İstanbul adına, həm də məmləkətimizdəki bütün seçkilərin legitimliyi üçün bu gün xalqımız vicdanla qərar verəcək. Günün sonunda hər şey gözəl olacaq. Çox gözəl bir nəticə gözləyirəm".

Seçkiləri və seçkiyə qədər olan dönmə İstanbulda yaşayan azərbaycanlı politoloq Ramiyə Məmmədova ilə dəyərləndirdik: "Bilirsiniz ki, Türkiyə bir aydır bu seçkilərə hazırlaşır. Seçkilərin ilk dəfə nəticələri ləğv olunduğundan sonra iki tur təyin olunmuşdu. Bu seçkilərlə əlaqədar çox böyük təbliğat getdi. Biz də buna şahidlik etdik. Təbliğat dönməndə çox genişmiqyaslı mitinqlər keçirildi. Bu mitinqlərə

dulla Öcalan həbsxanadan bəyanat verdi. Eyni gündə də Ərdoğan canlı yayıma çıxaraq, kürd toplumuna, təmsilçilərinə səsləndi ki, ya bitərəf qalsınlar, ya da seçkinin doğru istiqamətdə getməsi üçün düz səsvərməyə çalışsınlar. Ondən sonra Öcalan verdiyi bəyanatda kürdləri bitərəf qalmağa səslədi. Onun bu bəyanatından saatlar sonra vəklləri açıqlama yaydılar ki, Öcalan belə bir bəyanat verməyib".

Politoloq seçki gününə qədər sorğularda hər iki namizədin bərabər getdiyini də söylədi: "Hər iki namizədin bələdiyyə başkanı olmaq şansları daim böyük göründü. Onların hər birinin böyük dəstəkləyiciləri var idi. Türkiyə cəmiyyəti daha çox sağçılara və solçulara bölündüyü üçün iki namizədin də şansları azalmadı. Kürdlərin verəcəyi səs CHP üçün mühüm rol oynayacaq, bəlkə də seçkilərin bəlkə də təleyini həll edəcək".

R. Məmmədova seçki başlayan kimi yolların bağlandığını qeyd etdi: "Yolların bağlanması səbəbləri var idi. Rayonlardan, şəhərlərdən hər kəs İstanbula axışdı. Dövlət buna böyük şərait yaratdı ki, insanlar rahat şəkildə gəlib səs verə bilsinlər. Bilirsiniz ki, ilk turda rayonlardan gələ bilməyən seçicilərin yerlərinə başqalarının səs verdiyi yönündə ittihamlar səslənirdi. Ona görə dövlət tərəfindən avtomobillər təşkil olundu. Hazırda seçki prosesini canlı şəkildə izləyirik. Bir çox dövlət adamları səs verdilər. Hər kəsə ilk ünvanlanan sual kimə səs verəcəyi, yaxud verdiyi yönündədir. Müşahidələrimiz də onu göstərir ki, İmamoğlu və Yıldırımın şansları 50-50-yə gedir. Seçici fəallığı da ən yüksək səviyyədədir. Hər yerdə növbələr var".

P.S. Qəzet çapa gedərəkən səsvərmənin ilkin nəticələri məlum deyildi.

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Bu günlərdə ölkəmizin gündəmindəki əsas mövzulardan biri də prezidentin sosial məsələlərlə bağlı imzaladığı sərəncamlardır. İlin əvvəlində dövlət başçısı davamlı şəkildə əhalinin maddi vəziyyətinin yaxşılaşdırılması istiqamətində addımlar atarkən demişdi ki, bu, son deyil. Bir çoxları hesab edirdi ki, növbəti addımlar ən azı növbəti ildə atılacaq. Lakin cari ilin ilk yarısında növbəti inqilabi qərarlar verildi. Deputat, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Əli Məsimli ilə müsahibəmizdə əvvəlcə bu mövzudan danışdıq:

- Əli bəy, yaqın ki, ölkə prezidentinin imzaladığı və artıq parlamentin müzakirəsinə təqdim edilən Sosial Paketlə tanışsınız. Bu qərarları necə qiymətləndirirsiniz?

- Ötən ilin aprelinde keçirilən prezident seçkilərindən sonra Azərbaycanda islahatların yeni mərhələsi başlayıb. İqtisadiyyatın real və maliyyə sektorları üzrə atılan islahat xarakterli addımlar sosial sahədəki islahatlarla müşayiət olunur. Bu məqsədlə prezident İlham Əliyev genişmiqyaslı Sosial Paket həyata keçirir. Onların arasında şəhid ailələrinə 11 min manatlıq kompensasiyanın verilməsi, 10 min dollara qədər xarici valyutada olan kreditlərə dair qərarın reallaşdırılması, əmək haqqı, pensiya və digər ödənişlərin mərhələli şəkildə artırılması xüsusi yer tutur. Bu, çox zəruridir, çünki Azərbaycanda əhalinin xeyli hissəsinin sosial vəziyyəti ölkənin iqtisadi-maliyyə imkanları ilə müqayisədə geri qalır. Buna əlavə olaraq, 2015-ci ilin iki şok devalvasiyasından sonra xeyli insanın sosial durumu daha da gərginləşmişdi. Bu geriliyi və gərginliyi aradan qaldırmaqdan ötrü dövlət başçısı tərəfindən bu ilin əvvəlindən irəli sürülən Yeni Sosial Paket 17 iyun tarixli sərəncamlardan sonra 4 milyondan artıq adamı əhatə edir. Minimum əməkhaqqının artımı, sadəcə, onun 180 manatdan 250 manata qaldırılması deyil, bu addım 950 minədək vətəndaşın məaşlarının artmasına səbəb olacaq.

Prezidentin həyata keçirdiyi Sosial Paket həm ölkədə həyata keçirilən islahatların bəhrəsinin əhali tərəfindən əyani şəkildə hiss edilməsi, yoxsulluq göstəricisinin aşağı düşməsi, həm iqtisadi fəallığın artırılması, həm əhalinin daha geniş təbəqələrinin islahatları dəstəkləməsi, həm də bizimlə müqayisə oluna biləcək postsovet ölkələri ilə müqayisədə sosial göstəricilərimizin yaxşılaşdırılması baxımından çox vacibdir.

- Növbədənəkar sessiyada dövlət büdcəsinə yenidən baxılacaq. Büdcə müzakirələrində nələrə diqqət çəkmək fikrindəsiniz?

- 2019-cu ilin büdcəsində edilən dəyişikliklər əsasən Prezidentin Sosial Paketinin reallaşdırılması və müdafiə ilə bağlı məsələləri özündə əks etdirir. Maliyyə Nazirliyi bu ildən yeni büdcə qaydalarının tətbiqinə keçib. Burada xüsusi qeyd edilməsi vacib olan əsas məqam odur ki, həmin Sosial Paketin maliyyə təminatı üçün zəruri olan çoxmiqyadlı vəsait əlavə olaraq Dövlət Neft Fondundan götürülməyəcək, islahatlar nəticəsində büdcəyə daxil olan vəsait hesabına və büdcənin öz imkanları çərçivəsində həll olunacaq. Həmin məsələnin xüsusi əhəmiyyətini nəzərə alaraq, 2019-cu ilin büdcəsi

qurumlar süni qiymət artımına qarşı effektiv mexanizm tətbiq etməlidir ki, artan maaş və digər ödənişlərin xeyli hissəsi süni qiymət artımının "yem"inə çevrilməsin.

- Əli bəy, sizcə, bunun ardınca hansı addımlar atılmalıdır ki, əhalinin digər təbəqələrinin də məmnunluğuna nail olunsun?

sil kreditlərinin tətbiq dairəsi də genişləndirilsin. Eyni zamanda, özəl sektoru da cəlb etməklə tələbə yataqxanaları kompleksinin tikintisinə başlamaq lazımdır ki, tələbələrin mənzildə yaşaması üçün ailə büdcəsindən ayrılan 250-300 manat vəsait əvəzinə, 70 manat hesabına bu problem həll

lərimizdən biri kimi baxılmalı, Gürcüstanın strateji xarakterli sahələrinə nə qədər lazımsa, o qədər sərmayə yönəltmək və təsirli mövqə sahibinə çevirmək çox vacibdir, bu, hər cəhətdən xeyrimizə olar.

- Əli bəy, Azərbaycanın bir çox şəhərləri dəniz sahilində yerləşsə də, Türkiyə, yaxud Gürcüstanla müqayisədə tu-

meşə il ərzində 18 milyon kub metr havanı tozdan təmizləyir və xeyli miqdar zərərli qazları neytrallaşdırır. Abşerondakı mövcud ekoloji problemlərin həllini sürətləndirməkdən ötrü Azərbaycanda, eləcə də Abşeronda ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına dair kompleks tədbirlər planı, o

"Ələ keçirilən hər turistdən 2-3 turistin xərcini qoparmaq ənənəsinə son qoyulmalıdır"

Əli Məsimli: "Aidiyyəti qurumlar süni qiymət artımına qarşı effektiv mexanizm tətbiq etməlidir ki, artan maaş və digər ödənişlərin xeyli hissəsi onun "yem"inə çevrilməsin"

"Mövsümü meyvələrin baha olmasının 3 səbəbi var"

nə dəyişikliklərlə bağlı fikirlərimiz müsbətyönlüdür. Sadəcə, iki məqama diqqət edilməsinə zəruri hesab edirik: birincisi, yerli istehsalın artırılmasına yönəlik əlavə tədbirlər görülməlidir ki, əhalinin əlinə gələn və bundan sonra da gələcək vəsaitin mümkün qədər çox hissəsi xaricdən gətirilən mallara yox, yerli mallara xərclənsin. İkincisi, əməkhaqqı və digər ödənişlərin artırılması nəticəsində dövrüyyəyə əlavə pul daxil olacaq və bu, təbii surətdə inflyasiya təzyiqi yaradacaq. Amma həmin vəsaitin pərakəndə əmtəə dövrüyyəsinə, eləcə də əhalinin məcmu gəlirlərinə nisbətən çox aşağı səviyyədə olduğundan, həm də sosial artımlar mərhələli şəkildə həyata keçirildiyindən, inflyasiya təzyiqi yaranacaq, güclü inflyasiyaya iqtisadi əsas yaratmayacaq. Dövrüyyəyə əlavə pul girirsə, aydındır ki, məqbul həddə təbii qiymət artımı olacaq. Amma onu da nəzərə almaq lazımdır ki, prezidentin 17 iyun sərəncamlarından sonra əmək haqlarında artımlar sentyabrda olacağına baxmayaraq, monopolist iştah sahibləri arasından indidən "qiymət karuselini" hərəkətə gətirmək həvəsində olanlar tapılacaq... Ona görə də aidiyyəti

- Prezidentin Sosial Paketini çox geniş və əhatəlidir. Ona görə də ötən ilin aprelinde keçirilən prezident seçkilərindən sonra həyata keçirilməyə başlayan sosial xarakterli tədbirlər davam etdiriləcək. Bununla belə, bir sıra istiqamətlərdə də addımların atılmasının sürətləndirilməsi zəruri hesab edirik. Tarixən qısa zaman kəsiyində böyük uğurlara imza atan Cənubi Koreya, Sinqapur və sair bu kimi ölkələrdə əldə edilən nailiyyətlər xeyli dərəcədə təhsilə olan xüsusi prioritet münasibətlə bağlıdır. Bizdə təhsilə ayrılan vəsait büdcədə ən böyük vəsaitlərdən biri olsa da, ÜDM-in 3 faizinin altındadır. İslahatları dərinləşdirməklə bu rəqəmi ÜDM-in 5-6 faizi səviyyəsinə çatdırmaq lazımdır. Diaqnostik qiymətləndirmə və son əməkhaqqı artımlarından sonra müəllimlərin məaşlarında artım var. Lakin müəllimlərin məaşlarının artımı prosesi davam etdirilməli və ölkə üzrə orta əmək haqqından yüksəyə qaldırılmalıdır.

Validəymlər ailə büdcəsinin xeyli hissəsini övladları ali məktəblərə daxil olduqdan sonra təhsil kreditlərinə və onların kirayə haqlarına yönəldirlər. Yaxşı olar ki, pulsuz təhsilin dairəsi ilə yanaşı, həm də təh-

silərin daha geniş təbəqəsinin sosial ehtiyatları təmin edilməlidir ki, aztəminatlı ailələr də mənzil sahibi ola bilsinlər. Uşaqpulu məsələsi son vaxtlar cəmiyyətdə ən çox müzakirə olunan mövzulardan birinə çevrilib. Hökumət strukturları bu məsələ ilə bağlı araşdırmalarını real nəticə verən yönəldə davam etdirməlidir. Bu məsələyə demoqrafiyanın dar çərçivəsi prizmasından baxılmalıdır, çünki söhbət sağlam gələcək nəsildən gedir.

- Gürcüstanın parlament sədri - artıq keçmiş - spiker Oqtay Əsədovla görüşdə dedi ki, ölkəsi biznes mühitinə görə 6-cı yeri tutur və Azərbaycan şirkətlərini Gürcüstana investisiya qoymağa çağırır. Azərbaycanlı iş adamlarının ölkəmizdən kənar qayıtların qoymasının hansı fəsadları ola bilər və onları ölkəmizə qaytarmaq üçün nələr etmək lazımdır?

- Əslində bu sahədə maksimum nəticəyə nail olmaqdan ötrü müqayisəli üstünlük prinsipindən rəşional istifadə olunmalıdır. Hansı məhsulların istehsalı bizim hərəcəthətli sərfəlidir, həmin istehsalatçı mütləq ölkə daxilində təşkil etmək lazımdır. Bunun üçün yetərincə imkan var. Buna nail olmaqdan ötrü sərmayə qoyuluşu sahəsindəki bütün süni maneələr aradan qaldırılmalı və əlavə stimullaşdırıcı tədbirlər həyata keçirilməlidir ki, ölkəmizdə investisiya mühiti təkca neft sektoru üzrə yox, qeyri-neft sahələrində də cəlbədicisi olsun, heç bir qorxu olmasın ki, qoyulan sərmayələr itib-bata bilər. Sumqayıtda və digər şəhərlərdə yaradılan sənaye parkları və digər strukturlar əyani şəkildə göstərir ki, bu sahədə məqsədyönlü iş quranda yüksək nəticə əldə etmək olur. Məhz daha çox həmin yeni strukturların fəalliyəti nəticəsində 2019-cu ilin 5 ayı ərzində qeyri-neft sənayesində artım 15 faizi ötürüb ki, bu da ümumi sənaye artımı tempindən 7 dəfə yüksək göstəricidir.

Azərbaycan şirkətlərinin Gürcüstana investisiya qoyması məsələsinə gəldikdə isə, bu məsələyə yalnız öteri gəlir götürmək məqsədi ilə yox, uzaqgörənliklə, strateji hədəf-

rizm üçün cəlbədicisi sayılır. Sizcə, bunun günahı kimdədir və hansı işləri görmək lazımdır ki, Xəzərin qumlu sahilləri dillər əzbəri olsun və əcnəbiləri özünə cəlb eləsin?

- Azərbaycanın turizm imkanları kifayət qədər yüksəkdir və bir sıra məqamlarına görə isə əksər ölkələrdən geri qalmır. Son illər ölkəmizə gələn turistlərin sayı müsbət dinamika göstərir. Bu işi daha da genişləndirməkdən ötrü ciddi təhlil həyata keçirilməli, müsbət məqamlar inkişaf etdirilməli, mənfi məqamlar isə aradan qaldırılmalıdır. İlk növbədə xidmətin keyfiyyətini qaldırmaq, qiymətləri isə aşağı salmaq lazımdır. Ələ keçirilən bir turistdən 2-3 turistin xərcini qoparmaq praktikasına son qoymaq lazımdır. Turist Azərbaycana yatmağa yox, ölkəmizin daha çox görməli yerlərini görməyə gəlir. Onda turist gününün çoxunu gəzib-dolaşmaqda keçirəndən sonra, sadəcə, başını qoyub yatmaq üçün Azərbaycanda qaldığı hər gününə niyə 200-300 dollar pul ödəməlidir? Qiymətlər münasib həddədək tənzimlənməli, eyni zamanda, həm də ucuz otel, motel və sair şəbəkəsi genişləndirilməlidir.

- Yeri gəlmişkən, Bakının ekoloji problemlərindən çox danışılır. Yaşılıqların azalması, əhali axını, zavodlar, tikintilər ekologiyaya öz təsirini göstərir və təbii ki, bu da son nəticədə çoxmiqyadlı şəhərdə sağlamlığa zərər vurur. Bakının "bol oksigen"lə təmin olunması üçün hansısa təklifləriniz varmı?

- Bakı şəhəri qarışıq, Azərbaycan əhalisinin 40 faizindən çoxu, sənaye potensialının isə 70-80 faizi Abşeron yarımadasında yerləşir. Ona görə Azərbaycanın ekoloji problemlərinin xeyli hissəsi sözügedən ərazidədir. Abşeron yarımadasının əsas ekoloji problemlərindən biri torpaqların çirklənməsi ilə bağlıdır. Torpaqların 15 faizindən çoxu müxtəlif dərəcələrdə çirklənib. Abşeron yarımadasının təbii ekosistemini bərpa etməkdən ötrü həm torpaqların təmizlənməsi, həm də Abşeron yarımadasının yaşllaşdırılması işinin genişləndirilməsinə böyük ehtiyac var. Mütəxəssislərin hesablamalarına görə, 1 hektar

cümlədən Abşeron yarımadasının əsaslı surətdə yaşllaşdırılmasına dair məqsədlı proqramın hazırlanıb həyata keçirilməsini zəruri hesab edirik. Abşeronun və Bakının yaşllaşdırılmasının yüksək səviyyədə təmin olunması həm burada bir neçə ildən sonra gərginləşməyəcək təxmin edilən ekoloji problemlərin qarşısını alar, həm yaşayış rahatlaşar, həm də turizm imkanlarımız müqayisəyə gəlməz dərəcədə arta bilər.

- Mövsümü məhsullarda qiymət artımının müşahidə olunmasının müxtəlif yanaşmalar var. Sizcə, kənd təsərrüfatı məhsullarının bahalaşmasının obyektiv səbəbi varmı?

- Azərbaycanda yay aylarında mövsümü meyvələrin və tərəvəzlərin qiymətləri bir qayda olaraq ucuz olub. Amma son illərdə həmin vəziyyət dəyişməyə başlayıb və bahalaşma müşahidə olunur. Bunun bir səbəbi odur ki, Qərbin sanksiyalarına cavab olaraq Rusiya Avropa Birliyindən meyvə və tərəvəzlərin idxalına embarqo qoyub. Bu da Azərbaycanın daha sərfəli qiymətlərlə Rusiya bazarına əvvəlki vaxtlardan daha çox kənd təsərrüfatı məhsulu çıxarılması imkanlarını genişləndirib. Beləliklə, əvvəllər daxili bazarda satılan məhsulların bir hissəsi Rusiya bazarlarına çıxarılır. Bu da daxili bazarda qiymətlərin müəyyən dərəcədə artmasına səbəb olur. Yeni sözügedən səbəbdən ölkədə yerli məhsul azalıb deyər, qiymət artımı baş verir. İkinci səbəb təbiət hadisələri ilə bağlıdır ki, məhsulun başlanğıc ərafəsində təbiət kətlizmləri meyvə-tərəvəzə xeyli ziyan vurdu, bu da qiymətlərə təsir edir. Üçüncü amil kimi xaricdən gətirilən meyvə-tərəvəz də Azərbaycanda baha satılır. Hökumət bu sahədəki bahalaşmanın qarşısını almaqdan ötrü bir sıra tədbir görür, yarmarkalar və sair təşkil edir. Bu, müsbət haldır və qiymətlərə müəyyən qədər təsir edir. Lakin yarmarkaların da irəsi və orda satılan məhsulların çeşidi məhdudduğundan, qiymətlərə yalnız qismən əks-təsir göstərə bilər.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Yatmış vulkanın tərənnümü

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

"Gəmi suda olanda yox, su gəmiyə dolanda batır. Önemli olan ətrafınızdakılar deyil, içinizdə baş verənlərdir"

(müdrüklərdən biri)

Hələ Sovet dövründə, 1985-ci ildə Əbülqasım Hüseynzadənin toplayıb dərc elədiyi "Atalar sözü" kitabımızda belə bir sözə də rast gəlmək olar: "Tiflisin üstü bostan, abad olsun Gürcüstan". Doğrusu Tiflisin üstü bostandır, altında nə əkilər, bunu bilmirəm. Bircə onu bilirəm ki, bu ata sözündə Azərbaycan xalqının istənilən millətə, dövlətə xoş arzusu yatır. Biz heç vaxt başqalarının, özəlliklə qonşularımızın pisliliyini istəməmişik. Elə tarix boyu da bunun altını çəkmişik - torpağımızı itirməklə, evimizdən didərgin düşməklə, yesir, ac-yalavac qalmaqla. Ancaq yenə asfaltı deşib çıxan otlar kimi dirçəlmişik, dikəlmişik. Mövzu bu deyil, əlbəttə. Dedim fürsət ikən xalqımızı öyüm. Belə fürsətlər hələm-hələm ələ düşməz.

Bu saat Gürcüstan qaynayır. Təzə parlament seçmişdilər, indi onu dağıtmaq, yenidən qurmaq fikrindədirlər. Özü də bu dava-şavanın bəhanəsi çox məzəlidir - hansısa rus deputat gəlib orda rusca danışmış. He-he. Əcəb millətçidirlər. Bizdə uşağını rus sektoruna qoymayanı millət qınayır, deyirlər ayıb olsun. Şəxsən başıma gələni yazım. "Disney-Pixar" studiyasının çox gözəl animasiya film-seriyası var: "Oyuncaq hekayəsi". Bu il onun 4-cü hissəsi çəkilib, bütün dünyada göstərilir. Keçən həftə istədim uşağımı buna baxmaq üçün aparım. Proqram baxanda gözümlə kəlləmə çıxdı. Məlum oldu ölkədəki bütün kinoteatrlarda bu film rus dilində göstərilir. Yalnız bir yerdə türkcə seans var idi, o isə səhər 11-in yarısında! Açıq, özümü təhqir olunmuş saydım, çünki 1989-cu ildə meydanlara çıxıb rus dilində danışanları cərimə eləyerdik. Zarafat edirəm, qəlbim fərəhlə doldu. Gör nə yaxşı haldır ki, azərbaycanlılar öz ana dillərinə nifrət bəsləyir, rus dilini ana dili kimi seçirlər. O cümlədən, türk dilindən bizə xeyir gəlməz, bir də gördün camaatın uşağı ellikcə fetoçu oldu.

Gürcülər isə rusca danışanlara qıçıq olmuş. Gülməli toplumdur. Adam da öz ana dilini, öz mədəniyyətini, mənəviyyatını bu dərəcədə sevmi? Ona görə həmişə Azərbaycandan geri qalacaqlar.

Sözləşməsi, çox adam hazırda Tiflisdəki qarışıqlığın, parlamentin spikerinin istefası, polis nazirinin qovulması, camaatın mitinqdə rezin güllələrdə vurub şil-küt edən polislərin cəzalanması tələblərinin əsl səbəbini anlamır, burada Rusiya faktoru görürlər. Halbuki, proseslər Azərbaycanla bağlıdır. Yada salın, son aylar gürcülər bizimlə sərhəddəki Keşikçidağ məntəqəsi ətrafında hansı oyunlar çıxardırdılar? Gündə bir axmaq partiya sədri çıxıb bizi təhqir edirdi, hətta prezident Salome xala ölkəmizə dil uzatmışdı. Bu da axırı. Çünki bizim ölkəni ağır seyidlərin cəddi qoruyur. Qarabağda dəfələrlə olub, əsgərlərimiz döyüşə girəndə gözlərinə ağ atın belində çalmalı bir kişi görünürdü.

Tiflisdə bir dinc etiraz aksiyasını gülləbaran edən, əhalinin sərbəst toplaşma hüququna dözümsüz yanaşan hakimiyyətin Azərbaycandan torpaq istəməyə hansı haqqı var? Bəlkə istəyirsiniz Keşikçi dağında monastrın divarını da rezin güllə ilə oyasınız? Yuxunuzda. Gedin hələ mərkəzdə asayışı, sabitliyi bərpa edin, sonra bizim torpağa, sərhədə göz dikin. Yoxsa üstümüzü unlu görüb, hamı bizi dəyirmançı hesab edir. Biri Dağıstandan gəlib qəbir söküb aparır, başqası mollasını göndərib agentura qayırır, üçüncü ayrı həyasızlıq edir... Sən öl, bunlar Azərbaycan xalqının yatmış vulkan olmasını yaddan çıxarırlar. Azərbaycan xalqı eyni zamanda, yatmış aslandır. Ardını özünüz bilirsiniz, mən nə deyim? Bilməyənlər üçün, təbii, yazı bilərəm: oya-darsan, gedər başqa yerdə yatar. Bunun başqa versiyası da var idi: "Şam əgər yandırsa, oğlunu prokurorluğa işə qoymuşdur".

Azərbaycan və Ermənistan XİN rəhbərləri arasında daha bir görüş reallaşdı. Elmar Məmmədov və Zoqrab Mnatsakanyan Minsk Qrupu həmsədrlərinin iştirakı ilə bu dəfə Vaşinqtonda üç saata yaxın müzakirə apardılar. Lakin görüşdən sonra Məmmədovun verdiyi açıqlamadan aydın oldu ki, münaqişə tərəfləri arasında mövqe fərqləri olduğu kimi qalır. Yeni Ermənistan ədalətli sülhə hazır deyil, işğal altındakı torpaqları qaytarmaq niyyətindən çox uzaqdır. Demək, müharibə variantı bir az da aktuallıq qazanmış olur.

Bu xüsusda ötən həftə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın nazirlərinin Vaşinqton görüşü ərəfəsində verdiyi "Qarabağda müharibə hələ bitməyib" bəyanatı daha yaddaqalan oldu, nəinki ABŞ görüşü. Birinci ona görə ki, Paşinyan atəşkəs dövrünün ilk Ermənistan rəhbəridir ki, bu etirafda bulunur. Halbuki onun sələfləri "Biz müharibəni udmuşuq, Azərbaycan qeyd-şərtsiz kapitulyasiya sənədinə imza atmalıdır" deyib öz xalqını aldatmaq məşğul idilər.

Paşinyan isə bu tilsimi qırdı, mifi dağıtdı və xalqının gözünü bir azca açdı. Ancaq əfsus ki, bundan o yana gedə bilmədi. Gedə bilmir. Yene publikaya ünvanlı pafoslu sözlər deyir, sülh anlaşmasını mümkünsüz edən yanaşma sərgiləyir. Paradoksaldır. Bəlkə heç özü də hərəkətlərinin fərqi deyil. Üstəgəl, daxil-dəki qəliz vəziyyət, Qarabağ klanının hakimiyyətə yaratdığı təhlükə onu çəvik və qəti qərarlar vermək zorunda qoyub.

Məsələ də ondadır ki, Paşinyan hazırda özünə qarşı faktiki, iki qorxulu cəbhə açıb: bir yandan o, nizamlama prosesini tormozlamaqla Azərbaycanı müharibəyə vadar edir, Bakıya başqa yol saxlamır, digər yandan isə Qarabağ klanı ilə, daxili düşmənlərlə də savaş durumuna gəlib. Hətta "üçüncü cəbhə"dən - Rusiyadan da söz etmək olar. Çünki Paşinyan eks-prezident Robert Kocəryanın timsalında daim Kremlin adamlarını sıxışdırır, onların məhkəmə təqibini davam etdirir, Putinin "ayağını" tapdayır. Onun müharibə etirafı isə həm də o anlama gəlir ki, Azərbaycan istənilən an, özü üçün məqbul bildiyi məqamda hücum keçmək imkanına malikdir.

"Əslində Nikol Paşinyan yeni bir şey deməyib, sadəcə, məsələni köndələn qoyub: yeni biz müharibə aparırıq və biz bundan sonra nə edəcəyik? Bu sual ilk növbədə erməni cəmiyyətinə ünvanlanıb. Ancaq təkcə ona da yox. Həmçinin rəsmi Bakıya, Kremlə, Ağ Evə, Yelisey sara-

Bakıya müharibə çağırışları: "İşğalçını cəzalandırmaq zamanı çatıb"

Paşinyan "iki cəbhə"yə qarşı; erməni baş nazir "va-bank" gedir; analitiklərdən maraqlı gözlənti; region sülhə, yoxsa müharibəyə yaxınlaşır?..

yına və ATƏT-in Minsk Qrupunun digər üzv ölkələrinin başçalarına ünvanlanıb".

"Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bu barədə rusiyalı tanınmış tarixçi-alim və analitik Oleq Kuznetsov Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ətrafında son duruma həsr elədiyi məqalədə yazıb.

"Hərbi manerada, obrazlı desək, Paşinyan artıq əlindəki qumbaranın fitilini çəkib və hamı anlayır ki, o qumbaranı əlinə düşmənlərlə də savaş durumuna gəlib. Hətta "üçüncü cəbhə"dən - Rusiyadan da söz etmək olar. Çünki Paşinyan eks-prezident Robert Kocəryanın timsalında daim Kremlin adamlarını sıxışdırır, onların məhkəmə təqibini davam etdirir, Putinin "ayağını" tapdayır. Onun müharibə etirafı isə həm də o anlama gəlir ki, Azərbaycan istənilən an, özü üçün məqbul bildiyi məqamda hücum keçmək imkanına malikdir.

"Əslində Nikol Paşinyan yeni bir şey deməyib, sadəcə, məsələni köndələn qoyub: yeni biz müharibə aparırıq və biz bundan sonra nə edəcəyik? Bu sual ilk növbədə erməni cəmiyyətinə ünvanlanıb. Ancaq təkcə ona da yox. Həmçinin rəsmi Bakıya, Kremlə, Ağ Evə, Yelisey sara-

Onun sözlərinə görə, müharibə haqda danışmaq Paşinyan gerçəkdə əsəbi halda

sülh yolu axtarır - gözəl dərk edərək ki, Azərbaycan minimum 1990-cı il sərhədləri çərçivəsində özünün ərazi bütövlüyünü bərpa etmək ideyasından qəti şəkildə və heç vaxt imtina etməyəcək. "Müharibədən danışan Nikol Paşinyan sülh anlaşması imzalamaya hazırdır, nədən ki, Qarabağda atəşkəs haqda Bışkək sənədi ona bu imkanı vermir, ona görə ki, reallıqda heç bir atəşkəs yoxdur. Nikol Paşinyan indi 1917-ci ildə müharibədən inqilabi yolla çıxmağı bəyan edən Lenini xatırladı", - deyə ekspert əlavə edib.

Öz növbəsində başqa bir tanınmış rusiyalı politoloq, konfliktologiya sahəsi üzrə mütəxəssis Yevgeni Mixaylov hesab edir ki, Qarabağ dairəsinə nizamlama prosesində 15 ildən artıqdır heç bir irəliləyişin olmaması təəccüblü olmamalıdır: "Mənim fikrimcə, danışıqlar prosesinin yalnız bir tərəfi adekvat əhvaldadır və heç olmasa, hansısa nəticənin əldə olunması üçün real addımlar təklif edir. Bu - Azərbaycandır. Ermənistan isə hələ də boş yerə ümid edir ki, işğal etdiyi ərazilərə nəzarəti saxlaya biləcək və bu işdə ona dünya

birliyi kömək edəcək. Nə qədər ki, belə bir düşüncə qalır, İrəvan anlaşma qabiliyyətində olmayacaq. Demək, müvafiq surətdə erməni siyasətçilərinin əlindən istənilən bu tip illüziyanı almaq lazımdır".

Ekspertin sözlərinə görə, Vaşinqton görüşü də göstərdi ki, erməni tərəfi güzəştisiz mövqe tutub və kompromislərə getmək istəmir, buna paralel silahlı qüvvələrin təmas xəttində təxribatlar törətməyə davam edir. "Ancaq erməni tərəfinin istənilən təxribatına daha güclü dövlət mövqeyindən cavab vermək lazımdır. Mənim baxışımaya görə, hər iki tərəfdən avtomat güllə atışmaları və qətl mübadiləsi - zəiflərin nəsibidir. Bakı həm diplomatik, həm hərbi, həm də iqtisadi cəhətdə güclüdür və İrəvanla artıq onun dilində danışmağı qurtarmaq zamanıdır. Yeni işğal altındakı ərazilərin qaytarılması məsələsini kardinal şəkildə həll etmək vaxtıdır", - deyə rusiyalı politoloq qeyd edib.

Yəqin ki, enində-sonunda belə də olacaq. Zor gücünü işğal edilən torpaqlar zorla da öz halal sahibinə qaytarılacaq...

□ "Yeni Müsavat"ın analitik xidməti

Qonşu Gürcüstanın paytaxtı Tiflis bir neçə gündür ki, silkələnir. Parlamentin spikeri İrakli Kobaxidze yaranmış vəziyyətlə bağlı ötən həftə Bakıya səfərini yarımçıq qoyub. Minlərlə müxalifət tərəfdarı parlamentə hücum edib, onlardan bir qrupu binaya daxil olub. Xüsusi təyinatlılarla toqquşmalarda onlarla adam xəsarət alıb, xüsusi vasitələr, rezin güllələr tətbiq edilib.

“Gürcüstanda qarışıqlıq Azərbaycanın maraqlarına ziddir”

Politoloq: “Cənubi Qafqaz regionunda anti-Rusiya meyilləri güclənir...”

Parlamentin qarşısında aksiya dağıdıldıqdan sonra müxalifətçilər hakim “Gürcüstan” partiyasının ofisinə basqın edib dağıdıblar. Ölkədə yaranmış vəziyyətlə bağlı prezident Salome Zurabişvili də Belarusa səfərini yarımçıq qoyub.

Zurabişvilinin sözlərinə görə, daxili qarşıdurmanı qızırdıran hər kəs Rusiyanın əlinə oynayıb və Kremlin planlarını icra edir: “Rusiya bizim düşmənimizdir və işğalçıdır”.

Eks-prezident, hazırda Ukraynada olan Mixeil Sakaşvili isə etirazları dəstəkləyib, polisi xalqın tərəfinə keçməyə çağırıb. Tbilisidə iyunun 22-də saat 19:00-dan etibarən parlamentin qarşısında keçirilən daha bir aksiyaya hakim Gürcü Arzusu Partiyasının mərkəzi ofisinin qarşısında yekun vurulub. Etirazçılar tələblərinin yerinə yetirilmədiyi halda, parlament qarşısında növbəti etiraz aksiyası keçiriləcəyini bəyan ediblər. Etirazçılar ilk növbədə Gürcüstanın daxili işlər naziri Giorgi Qaxarianın istefasını tələb edirlər. İştirakçıların növbəti tələbi iyunun 20-də keçirilən aksiyanın amansızcasına dağıdılmasında iştirak edən polis əməkdaşlarının cəzalandırılması ilə bağlıdır. Aksiyanın digər tələbi proporsional seçki sistemi ilə növbədənəkar parlament seçkilərinin keçirilməsidir. Son tələb iyunun 20-də aksiyada qarşıdurma zamanı saxlanılanların dərhal azad olunmasıdır. Dünün ölkə parlamentinin binası qarşısında növbəti etiraz aksiyası keçirilib. Əraziyə polis və təcili tibbi yardım maşınları cəlb olunub. 4 gündür davam edən aksiyaların davam edəcəyi bəyan edilib.

Göründüyü kimi, Gürcüstanda sırf anti-Rusiya ovqatı hakimdir. Bu tendensiya Cənubi Qafqaz respublikaları arasında yalnız Azərbaycan üçün xarakterik deyil. Eyni zamanda, Ermənistanda da cəmiyyətdə Rusiyaya qarşı aq-

ressiya müşahidə edilir. Xüsusilə də Nikol Paşinyanın hakimiyyətə gəlişindən sonra bu yöndə olan fikirlər açıq ifadə olunmağa başlayıb. Ermənistanda mütəmadi olaraq anti-Rusiya aksiyaları keçirilir.

Rusiya prezidenti Vladimir Putin isə Gürcüstanda baş verən son hadisələri təhlükəsizlik Şurasının iclasında müzakirə edib. Müzakirələrin ardınca Putin Rusiya aviashirkətlərinin Gürcüstana uçuşlarının iyulun 8-dən etibarən dayandırılması haqda sərəncam verib. Bu qərar “Rusiyanın milli təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, Rusiya vətəndaşlarının cinayətkar və digər qanunsuz hərəkətlərdən qorunması zərurəti” ilə əsaslandırılır. Habelə sərəncama əsasən turoperatorlara və turagentlərə tövsiyə edilir ki, Gürcüstan kurortlarına turpiketlərin satışından çəkinsinlər. Habelə Rusiya XİN iyunun 21-də bəyanatla çıxış edərək ölkə vətəndaşlarına “şəxsi təhlükəsizlikləri baxımından” Gürcüstana səfərlərdən çəkinməyi tövsiyə edib. XİN Gürcüstanda yaranmış daxili siyasi vəziyyətdən ciddi narahatlıq bildirib.

Proseslərin hansı məcrada inkişaf edəcəyi, Gürcüstanda gərginliyin xaosa çevrilmə ehtimalı, bu baş verərsə, Azərbaycanın da iştirak etdiyi transmilli layihələrə hansısa təsirinə olub-olmayacağı barədə suallarımıza cavabında Azərbaycan Milli Məclisinin deputatı, politoloq Elman Nəsirov bildirdi ki, Cənubi Qafqaz regionunda anti-Rusiya meyilləri güclənməkdədir: “Xüsusilə o diqqətdən yayınmırı ki, Ermənistan Rusiyanın forpostu olsa da bu ölkədə də anti-Rusiya çıxışları artır. Ermənistandakı anti-Rusiya prosesi bundan sonra daha da güclənəcək. Buna qonşu Gürcüstanda baş verən proseslər də təsir edir. Gürcüstanda Rusiya əleyhinə çıxışlar geniş vüsət alır. Belə vəziyyətdə Rusiya üçün bir sınaq anıdır. Yəni Rusiya rəhbərliyi artıq özünü

üçün müəyyən eləyə bilər ki, Cənubi Qafqaz regionunda öz qonşusu Rusiya ilə bərabər-hüquqlu, qarşılıqlı faydalı və strateji tərəfdaşlıq siyasətini həyata keçirən hansı dövlətdir. Təbii ki, bu, Azərbaycandır. Azərbaycan dövləti Rusiyaya öz tarixi qonşusu kimi baxır və biz Rusiya əleyhinə hər hansı kampaniyaya, sanksiyaya qoşulmamışıq. Qərb də bunu çox gözəl bilir ki, heç də Azərbaycanın Rusiyadan asılılığı ilə bağlı deyil. Azərbaycan dövləti, onun prezidenti İlham Əliyev müstəqil xarici siyasət həyata keçirir, milli maraqlara söykənən siyasət həyata keçirir. Məhz bu siyasətin məntiqindən çıxış edərək Azərbaycan həm Rusiya ilə strateji tərəfdaşlıq münasibətlərini qoruyub saxlayır, eyni zamanda, Azərbaycanın işğalçı Ermənistan istisna olmaqla bütün qonşuları ilə, həmçinin Qərb dövlətləri ilə analoji münasibətləri var. Moskva “papağını” Rusiyaya ən səmimi münasibəti hansı dövlət həyata keçirir. Ermənistan özünü Rusiyanın strateji müttəfiqi bəyan edərək, onun ayağının altını qazmaqla məşğuldur. Gürcüstana gəlincə, onsuz da uzun müddətdir bu dövlətin yönümü birmənalı olaraq Qərbə doğru dur və bu siyasət Rusiyanı inkar edir. Gürcüstanda anti-Rusiya dalğası yeni faza daxil ola bilər”.

Deputat vurğuladı ki, Cənubi Qafqaz regionu onsuz da dünyanın siyasi xəritəsində çox mürəkkəb regionlardan biridir: “Baş verən hadisələr daha da mürəkkəb vəziyyət yaradır. Biz ondan ehtiyat edirik ki, Gürcüstanda hadisələrin inkişafı 2008-ci ilin avqust hadisələrinə oxşar hadisələrə yol açar bilər. Rusiyanın xarici siyasət doktrinasında postsovet məkanı strateji hesab olunur. Necə ki, ABŞ-in da xarici siyasət doktrinasında yaxın Şərqi regionu eyni statusa malikdir. “Yaxın bağça” hesab etdiyi re-

gionda proseslərin bu şəkildə onun əleyhinə yönəlməsi şübhəsiz ki, Kremli çox narahat eləyən məsələdir. Hesab edirik ki, Rusiya prezidenti Vladimir Putin bu vəziyyəti sadəcə, müşahidəçi statusunda izləməyəcək, onun Gürcüstana münasibətdə sərt davranışını proqnozlaşdırmaq mümkündür. Rusiya regionda onun əleyhinə başlanan proseslərin qarşısını almağa yəqin ki, cəhd göstərəcək. Hadisələrin daha da drammatikləşməsinin Azərbaycanın da iştirak etdiyi Gürcüstandan keçən transmilli layihələrə təhlükə yaratma ehtimalının olub-olmadığına gəlincə, Gürcüstanda baş verən prosesləri təkcə Rusiyada deyil, bütün dünyada diqqətlə izləyirlər. Azərbaycan da qonşu ölkədə proseslərin dinc məcraya yönəlməsində maraqlıdır. Çünki hadisələr xaoslu məzmun kəsb edəcəyi halda təbii ki, bu, Azərbaycanın da milli maraqlarına ziddir. Bizim milli dövlətçilik maraqlarımız tələb edir ki, Gürcüstanda proseslər dinc məcraya yönəlsin, proseslər qorxulu miqyas almasın. İstənilən ssenarini nəzərdən keçirərsək, hər halda bu, beynəlxalq strateji əhəmiyyətli layihələrə, xətərə ziyan vurmamalıdır. Burada söhbət təkcə Gürcüstandan getmir, bu xətt boyunca olan ölkələrdən gedir. İmzalanmış müqavilələr var və onlar beynəlxalq hüquqi sənədlərdir. Ona görə də hətta Gürcüstanda hipotetik baxımdan hakimiyyət dəyişikliyi baş versə belə, kimin bu ölkədə hakimiyyətdə olmasından asılı olmayaraq, həmin böyük layihələrin gələcək fəaliyyətinə təsir göstərməməlidir”.

E.Nəsirov qeyd etdi ki, biz Azərbaycan dövləti olaraq Rusiya-Gürcüstan münasibətlərində yaranmış gərginliyin çox mürəkkəb və “qara ssenari” üzrə inkişaf etməyəcəyinə ümid bəsləyirik. Çünki bu, regionda çox böyük fəlakətlərə yol açar bilər.

Ermənilərin yeni hiyləgər taktikası

Mxitaryanın ardınca erməni deputatlar da Bakıya gəlmədilər; **Akif Nağı:** “Gəlmirlər, daha yaxşı...”

Ötən həftə Bakıda Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (QDİƏT) Parlament Məclisinin 53-cü sessiyası keçirildi. QDİƏT-in Parlament Məclisinin 53-cü sessiyasına Ermənistandan da nümayəndə heyətinin qatılacağı gözlənilirdi. Lakin erməni deputatlar Bakıya gəlməyiblər. Rəsmi məlumata görə, onların təhlükəsizliyi ilə bağlı İrəvana zəmanət məktubu da göndərilib.

Azərbaycanın Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyasının nümayəndə heyətinin üzvü Musa Quliyev modern.az-a açıqlamasında Ermənistan nümayəndə heyətinin sessiyaya qatılmamasına münasibət bildirib: “Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Parlament Məclisinin 53-cü sessiyası beynəlxalq tədbirdir. QDİƏT baş katibliyi tərəfindən hər bir nümayəndə heyətinə dəvət göndərildi ki, Ermənistan nümayəndə heyətinə də dəvət göndərilib. Tədbirə qatılıb-qatılmayacağı isə Ermənistanın özünün qərarıdır. Hansı səbəbdən gəlmədiklərini deyə bilmərik. Bizə məlum olmayan səbəblərdən tədbirə qatılmayıblar. Ermənilər şou göstərməyi yaxşı bacarırlar. Onların futbolçusu da, deputatı da şou göstərməklə məşğuldur”.

Qeyd edək ki, QDİƏT-in Parlament Məclisinə sədrlik əlifba sırası əsasında, rotasiya qaydasına uyğun olaraq 6 ay müddətində həyata keçirilir.

Xatırladaq ki, bu yaxınlarda Bakıda keçirilən beynəlxalq səviyyəli futbol yarışına “Arsenal” klubunun erməni futbolçusu Henrix Mxitariyan da qatılmaqdan imtina etmişdi. Ermənilərin son dövrlərə qədər Bakıda keçirilən əksər beynəlxalq tədbirlərə qatılması adi hal idi. Hətta 2001-ci ildə ermənilər böyük heyətlə Bakıya gəlmişdilər. 2004-cü ildə NATO-nun tədbirində iştirak etmək üçün Bakıya erməni rəsmilərinin səfəri olmuşdu. Son illərdə isə sülh platforması adı altında tez-tez ermənilərin Bakıya, Gəncəyə gəlib-gətməsinin şahidi olmuşuq. İndi isə bu prosesin əksinə olan prosesin başladığı müşahidə edilir. Ermənilər Bakıya gəlməkdən imtina edirlər.

Qarabağ Azadlıq Təşkilatının sədri Akif Nağı “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, ermənilərin Bakıya gəlməsi məsələsini təşkilat olaraq həmişə diqqətdə saxlayırıqlar: “Erməni deputatlar belə bir bəhanə irəli sürüblər ki, guya Azərbaycanın onlara təhlükəsizlik təminatı ilə bağlı göndərdiyi məktub çatmayıb. Sonra da deyiblər ki, məktub çatıb, sadəcə, dəftərxanada itirilib. Hesab edirik ki, biz ermənilərin hərəkətlərinə qiymət verməklə özümüzə artıq əziyyət vermiş oluruq. Məsələnin mahiyyətinə biz varmalıyıq. Ermənilər çalışırlar dünyaya təbliğ etsinlər ki, guya Azərbaycanda, azərbaycanlılarda bir erməni fobiya var, Azərbaycana gəlməyə qorxurlar. Ola bilsin ki, indi də bu hiyləgərliyə başlayıblar. Bakıda keçirilən beynəlxalq səviyyəli tədbirlərə qatılmamaqları onların yeni hiyləgər taktikasıdır. Azərbaycanı ermənilərə qarşı dözümsüzlükdə ittiham etmək üçün bu cür addımlara gedirlər. Erməni deputatların Bakıya gəlməməkləri buna xidmət edir”.

QAT sədrinin fikrincə, ermənilər yeni hansısa addımlar atmağa hazırlanırlar və bu addımlarına bəraət qazandırmaları üçün Bakıda keçirilən beynəlxalq səviyyəli tədbirlərə gəlmirlər: “Amma Azərbaycan ermənilərin Bakıya gəlməməklərindən qətiyyətlə narahat olmamalıdır. Gəlmirlər, daha yaxşı. Onsuz da bütün dünya bilir ki, Azərbaycan tərəfi həmişə buraya beynəlxalq tədbirlərə gələn ermənilərin təhlükəsizliyinə təminat verib”.

□ Etibar SEYİDAĞA,
“Yeni Müsavat”

□ Etibar SEYİDAĞA,
“Yeni Müsavat”

Tarix təkrarlanır: yə-nə bura iranlılar, hindistanlılar gəlirlər. VII əsrə qədər də onlar gəlirdilər, zərdüştlərin "Məkkə"sində qalırdılar. Bu dəfə onlara qoşulanlar artıb. Yaponlar, çinlilər, hətta müsəlman ərəblər atəşpərəstlərin məbədini ziyarətə gəlirlər.

Darvazadan içəri girərkən sanki Zərdüştin ayaq izləri ilə qeyri-ixtiyari hərəkət etməli olursan. Bizdən neçə min illər qoca olan yaddaş sistemimiz bu izləri tanıyır, özü bizi harasa aparır. Bura II-III əsrdə əsası qoyulan, zərdüştlərin tapındığı atəş ocağı, atəş yurdu - Atəşgahdır. Bu yerin öz mistikası, sehri var. Hər bir daşı elə bil tarixin o üzündən adama salam verir.

İstər-istəməz xəyalən də olsa, məbəd inşaa olunduğu XVII əsrə yollanıq, Böyük İpək Yolu ilə Azərbaycandan keçən və zərdüştiliyə tapınan hindli tacirləri görür, II-III əsrdə əsası qoyulan, bu sirli məkan haqqında eşidir və oradan yerin tərkindən çıxan alovun sehrinə düşürük...

Hind və iranlıların dönüşü

Başımı əyib hücrəyə boylanıram, ilk baxışda adam diksinir, sanki səni qəbirə salıblar, meyiti açıb göstərir. Yox, yox, narahat olmayın, onlar hücrədə zərdüştlərin maketləridir. O dərəcədə canlı, diri görünür ki, adamın heykəl olduqlarına inanmağı gəlmir.

Sizə bir məsləhət: azyaşlı uşaqlara bura gətirməyin, qorxarlar. Bir az böyüslər, sonra onlara maraqlı gələcək...

Bu məbədə gələn turistlərin sayı-hesabı yoxdur. Niqablı ərəbdən tutmuş ingilise qədər var. Əsasən hind və yaponlar üstünlük təşkil edirlər. Kassir bilət alanda təəccüblənir, tur firması ilə gəlib-gəlmədiyimi soruşur.

"Yox xanım, təkəm" deyəndə "Maraqlıdır, azərbaycanlılar bura nadir halda gəlirlər" söyləyir. Onun sözlərinə görə, daha çox bayramlarda bizimkilər Atəşgahı ziyarət edirlər.

Lakin ilboyu ecnəbi turistlərin əlindən məbədə "iynə atsan, yerə düşməz". Bu, həm də turizm firmalarının qurduğu işdir. Onlar turistləri otellərdən tarixi yerlərə daşıyırlar.

Bizimkilərə 2, xaricilərə 4 manat...

Atəşgah isə yerli adamlara giriş 2 manat, xaricilərə 4 manat müəyyənləşdirib. Tələbələr 1 manat, şagirdlər 20 qəpik ödəməklə zərdüştlərin məbədinə daxil ola bilər. Sonra bileti məbəd girişində verirsiniz, içəri keçirsiniz.

Azərbaycan dilində ekskursiya 3 manat, xarici dilədə 5 manatdır. Əgər məbəd hətəyində 3 saat maşın saxlasanız, 1 manat ödəniş edəcəksiniz. Ərazidə restoran, suvenirlər satılan mağaza da fəaliyyət göstərir.

Hind, yapon və iranlı turistlər məbədəki hücrələri xüsusi maraqla gezirdilər, məlumat lövhələrini oxuyurdular, bələdçilər ingiliscə onlara izah verirdilər. Abidə həm də Azərbaycanın "Odlar diyarı" olmasını simvolizə edir.

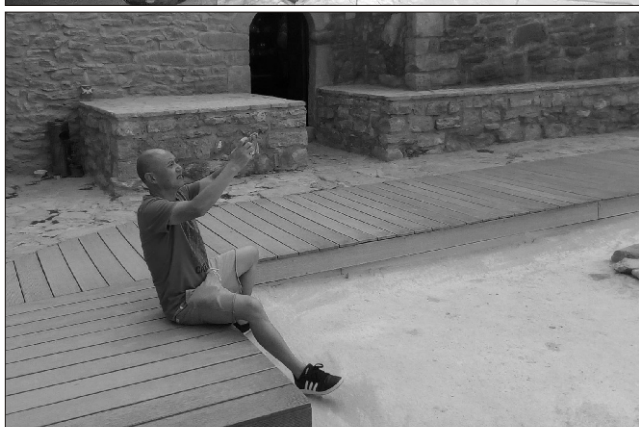
Qədim dövrdə Hindistandan bura 6 ay müddətinə gəlirdilər. O zamanlarda yerin alovlanması möcüzə kimi görünür-

Turistlər atəşpərəstlərin Bakıdakı "Məkkə"sinə axışır

İranlılar, hindlilər, yaponlar, hətta ərəblər də Atəşgahı ziyarətə gəlirlər; əməkdaşımız qiymətlərdən və gördüklərindən yazır...

GİRİŞ	
Giriş (xarici vətəndaşlar üçün):	4,00 man.
Giriş (yerli vətəndaşlar üçün):	2,00 man.
Tələbələr üçün:	1,00 man.
Məktəblilər üçün:	0,20 man.
EKSKURSIYALAR	
Azərbaycan dilində:	3,00 man.
Digər dillərdə:	5,00 man.
DAYANACAQ XİDMƏTİ	
Xidmət müddəti maksimum 3 saat olmaqla	1,00 manat
Minik avtomobilləri:	2,00 manat
Avtobuslar:	5,00 manat

dü. VII əsrdə Azərbaycanda İslam dini yayıldıqdan sonra zərdüştlük təsirini itirməyə başladı. Beləcə, məbədə gələnlərin sayı azaldı. Ona görə də bu mə-

bədlər baxımsızlıqdan dağıldı. Bura XVII əsrdən XIX əsrin axırına qədər atəşpərəstlərin məbədini olub. Məbəd 26 hücrədən ibarətdir. Onlar qonaq ota-

zamanı düzəldilib. Hindlilər burada özələrinə müxtəlif yollarla əzab veriblər. Bu əzab vasitəsi ilə də günahlarından təmizləndiklərini hesab ediblər. Həmçinin onlar gəlib uzun müddət alovda baxıblar. Bu vasitə ilə də günahlarının bağışlandığını zənn ediblər. Elə indinin özündə də bura gələn atəşpərəstlər saatlarla alov baxırlar.

Rus taciri Konerevin 1855-ci ildə Atəşgahın arxasında tikdirdiyi kerosin zavodunun maketi də bura yerləşdirilib. Rus kimyaçısı Mendeleev 1862-ci ildən burda çalışıb. O, burada neftin düzgün istifadə olunması, israf edilməməsi barədə məsləhətlər verib, fabrikin işinə kömək edib.

Burada tanınmışlardan

bilirik ki, alma, armud, eləcə də başqa meyvələr Zərdüştdə davamçıları üçün müqəddəs sayılırlar.

Hücrələrin üzərində 20 qədim yazı var - 19-u qədim sanskrit dilində, biri isə farscadır. Yazılarda məbəd hansı varlı tacirlər tərəfindən tikildiyi qeyd olunur. Bir zamanlar məbədün müridləri olan müridlər, bura ibadət üçün gələn zəvvarlar ot və süddən hazırlanan xüsusi içkini qəbul edəndən sonra ibadətə başlayarmışlar. Bu içki onları vəcdə gətirir və trans vəziyyətində olan müridlərin, zəvvarların gözləri önünə cənnət gəlmiş. Onların cənnət sevdiyi buradan qaynaqlanmış.

Deyənlərə görə, Atəşgaha gəlmək istəyən zəvvarlar əsa-

ğı, karvansara və ibadət yerləri kimi istifadə olunurdu.

İlk dəfə olaraq buranı tacirlər görüblər. Onlar XVII əsrdə Atəşgaha gələndə həm burada qədim zərdüştdə məbədinin qalıqlarını, həm də yerdən çıxan təbii alovları görüblər.

Tacirlər Hindistana qayıdıb, Bakıda belə bir yerin olduğunu deyiblər. Beləcə, bura tacirlərlə yanaşı, zərdüştlərin və atəşpərəstlərin axını başlanıb.

Təbii alov niyə çıxır?

Əvvəllər bütün otaqlardan alov təbii olaraq çıxmış. 1883-cü ilə qədər buradan təbii alov çıxıb. Ancaq indi çıxan qazdır. Təbii alovun kəsilməsinin iki versiyası var. Birincisi zəlzələdir, ikincisi isə neftlə əlaqəlidir. Neft çıxarılmaya başlayandan sonra qazın təzyiqi düşdü.

Məbəd balaca hücrəsində bütün ömrünü oda sitayiş etməklə keçirən zahidin maketi qoyulub. Başqa bir hücrədə daşdan düzəldilmiş taxtda qaynar əhəngin üzərinə uzanaraq özünə əzab verən tərkidünyanın fiqurunu görürük. Hücrələrdə dəstəmaz üçün istifadə olunan əşyalara da rast gəlmək olar. Zərdüştlər gündə 5 dəfə ibadət ediblər.

Səcdəgahın yanında arıqlanmış, üzünə 30 kiloqramlıq zəncir asaraq özünə fiziki əzab verən tərkidünya və onun yanında heç nə yeməyərək əzab çəkən zahidin fiquru da yerləşdirilib. Daha iki maketdə isə yoqa musiqisinin sədaları altında zərdüştlərdə biri oturub ayinləri yerinə yetirir, biri isə uzanıb. Onların bu dərvişanəliyi hücrəyə daxil olanda insanda qəribə hisslər yaradır.

Zərdüşti heykəlləri Qandiyə gələndə düzəldilib

Bu heykəllər 1971-1972-ci illərdə İndira Qandinin səfəri

Aleksandr Düma, Vereşaqin, Qaqarin, alman səyahətçisi Enna Kemfer və başqaları olub. Nobel qardaşları da buranı ziyarət ediblər. Nobel qardaşlarının ilk neft tankerlərinin adı "Zərdüştdə" olub.

Azərbaycanda 500-ə yaxın zərdüşti var?

İnternet resurslarında gədən məlumata görə, hazırda Azərbaycanda 500-ə yaxın zərdüşti var, dünyada isə onların sayı 200 minə qədərdir. Onlar əsasən Hindistan və İranda yaşayırlar. Novruz bayramında bura gəlir, mərkəzi ibadət xanadək alov ətrafında dualar edir, nəzir verirlər.

Nəzir isə, əsasən meyvələrdən ibarət olur. Avestadan

sən varlı hindlilər olub. Onların dini dünyagörüşünə əsasən, müqəddəs ocaqda ömrünün son illərini keçirmək və burada ölmək cənnətə düşmək demək idi. Odur ki, varlı hindli emirlər, necə deyirlər, o dünyaya yolu Suraxanıdan salarmışlar. Əmircan kəndinin adının etimologiyası da elə bu faktla bağlıdır. Uzun yol qət edən varlı emirlər müqəddəs məbədliyinə gətməzdən əvvəl bu kənddə bir müddət qalar, paklanandan sonra Atəşgaha yollanarmışlar. Bu mənada belə ehtimal olunur ki, "Əmircan" sözü "əmir saxlayan" ifadəsindən yaranıb...

Emil SALAMOĞLU,
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDİF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Ermenistanda hakimiyyət dəyişikliyindən sonra da İrəvanla sülh danışıqlarını irəli aparmaq mümkün olmur. Artıq bir ildən çoxdur ki, Paşinyan hökuməti ilə istər xarici işlər nazirləri səviyyədə olsun, istərsə də ən yüksək - iki ölkənin rəhbərləri səviyyəsində aparılan Qarabağ müzakirələri sərəfə vermir. Əksinə, Rusiya kimi beynəlxalq birliyin, ABŞ və Avropanın sanksiyalarına tuş gəlmədikcə işğalçı get-gedə daha aqressiv, daha azgın mövqə tutur. Hər hansı kompromisi yaxına belə buraxmır.

Azərbaycan və Ermənistan XİN başçıların sonuncu Vaşinqton görüşü məhz bu reallıq fonunda gerçəkləşdi. 3 saata yaxın sürən danışıqlar gözlənilmədiyi kimi, yenə heç bir ümidverici nəticə ilə yekunlaşmadı. Bunu ölkəmizin xarici işlər naziri Elmar Məmməd-yarovun görüş sonrası verdiyi açıqlama sübut edir. ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrlərinin görüşlə bağlı yaydıqları bəyannatından isə belə qənaət hasil oldu ki, vasitəçiləri indi ilk növbədə atəşkəsin saxlanması maraqlandırır, nəinki təcavüz-

kar tərəfə təzyiq edib onu konstruktiv mövqeyə məcbur etmək.

"Hesab edirəm ki, Vaşinqtonda Azərbaycan Xarici İşlər naziri Elmar Məmməd-yarovla ermənistanlı həmkarı Zöhrab Mnatsakanyan arasında keçirilən görüş "görüş naminə görüşdür".

Bunu politoloq Arzu Nağıyev deyib. O, münaqişənin həllində Vaşinqton görüşünün hər hansı müsbət effekt verəcəyinin inandırıcı olmadığını bildirib: "Təbii ki, iki ölkə

İran şirkəti Qarabağda... Şuşa məscidi bərpa edilir

İran şirkəti Şuşada yerləşən Yuxarı Gövhər Ağa məscidini bərpa edir (modern.az). Ermənistan KİV-i xəbər verir ki, intensiv davam edən işlərin ilin sonuna qədər bitəcəyi gözlənilir. Ermənistan tərəfinin razılığı ilə layihəni İran memarlıq şirkəti "PartSaman Jahan" və iranlı mütəxəssislər yerinə yetirirlər.

Yuxarı Gövhər Ağa şəhərin mərkəzi meydanında yerləşən və Şuşada tikilmiş ən qədim məsciddir. 1883-1885-ci illərdə tikilmiş məscidin memarı Kərbalayı Səfixan Qarabağidir. Məscid Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi tərəfindən ölkə əhəmiyyətli tarix-mədəniyyət abidəsi kimi qeydiyyatına alınıb.

İşğal altındakı məsciddə tikinti-bərpa işlərini aparmaq üçün Ermənistan tərəfi, təbii ki, rəsmi Bakının icazəsini almayıb.

Azərbaycanın

"addım-addım" taktikası

Qarabağ danışıqlarının perspektivi sürətlə sıfırlanır; **azərbaycanlı general:** "Ordumuz istənilən döyüş əmrini yerinə yetirməyə hazırdır"; **politoloq:** "Böyük güclərin regionda nüfuz davası gedir..."

arasında bu görüşlərin keçirilməsini alqışlamaq lazımdır. Lakin son günlər Ermənistan-da baş verən hadisələr göstərir ki, Ermənistan doğrudan da status-kvonun saxlanması maraqlıdır. İrəvan həm format məsələsini ortaya atır, həm də Dağlıq Qarabağ ərazisində işğalçı ordunun təlimlərini keçirir. Belə bir şəraitdə görüş ancaq protokol naminə ola bilər və münaqişənin həllində hər hansı müsbət effekt verəcəyi inandırıcı görünmür".

Ekspert ABŞ-ın birmənalı şəkildə Dağlıq Qarabağ probleminin həlli prosesinə təsir edə bilməyəcəyini də vurğulayıb: "Moskva və Paris görüşlərinin ardınca bu görüşün Vaşinqtonda baş tutacağı gözlənilən idi. Düşünürəm ki, ABŞ Qarabağ probleminin həllində dominant olsun. Çünki burada əsas məqam ondan ibarətdir ki, regionda nüfuz davası gedir. Rusiya da burada açar fiqurdur. Fikrimcə, əvvəl Rusiyanın, sonra Fransanın və indi də ABŞ-ın təşəbbüsü ilə keçirilən bu görüşlər protokol xarakterlidir. Təbii ki, ABŞ öz gücündən, nüfuzundan istifadə edib, Ermənistan-hansısa təsir mexanizmlərindən istifadə etməlidir. Çün-

ki münaqişə 30 ildir uzanmaqdadır. Nə Rusiya, nə də digər regional oyunçular bu məsələnin birmənalı şəkildə həllində demək olar ki, maraqlı deyillər".

Bu arada Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan Qarabağ mövzusunda əsla reallığa əsaslanmayan sarsaq və istərik bəyanatlar verməkdə davam edir. Məsələn, Paşinyan bu dəfə özündənrazı şəkildə izhar edib ki, "Ermənistanın bütün xarici və daxili düşmənləri birmənalı şəkildə məğlub olacaqlar". Bunu o, polis qüvvələri günü münasibəti ilə çıxışında deyib.

"Biz regionda uzun və stabil sülhü dəstəkləyirik, amma əgər bizim mövqeyimizi zəiflik kimi dəyərləndirən qüvvələr olsa, onlar layiqli cavab alaçaqlar. Bütün düşmənlərimizi - xarici və daxili düşmənlərimizi - birmənalı məğlubiyətə gözləyir", - deyə blokada vəziyyətində inləyən və əhalisinin yarısı çörək pulu dalınca yaxın xaricə səpələnmiş cırdan ölkənin rəhbəri növbəti dəfə sərəfəyə çıxıb.

Yaranmış vəziyyətdə konfliktin həllində güc amili sövq-təbii önə çıxır. Doğrudur, bir çox təhlilçilərə görə,

hazırda yeni və böyük Qarabağ müharibəsinin başlanması real deyil. Çünki Rusiya, ABŞ buna imkan verməz. Ancaq "fors-major" deyilən vəziyyət də yaddan çıxmamalıdır. Yeni elə bir məqam yetişə bilər ki, böyük güclər müharibəni önəy bilməz. Hər halda müharibə başlayanda heç kimdən soruşmur və onu dayandıрмаq elə asan məsələ deyil.

Bütün hallarda 25 illik danışıqların heç bir nəticə vermədiyinin yaxşı fərqində olan Azərbaycan təbii ki, öz "qızıl saatı"ni gözləyir və ona kimi lokal əməliyyatlar aparıb düşmənin itkilərini qat-qat artırma, onu işğala görə peşman edə bilər. Söhbət torpaqlarımızın "addım-addım" taktikası ilə azad edilməsindən gedir. Bunun üçün Azərbaycan Ordusunun imkanları yetərlidir və silahlı qüvvələrimiz işğalçıları ərazilərimizdən vurub çıxarmağa hazırdır.

"Azərbaycan prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə son illər həyata keçirilən kompleks islahatların nəticəsi olaraq, bu gün Azərbaycan Ordusu istənilən döyüş əmrini yerinə yetirməyə tam hazırdır". Bu sözləri Silahlı

Qüvvələrin Hərbi Akademiyasının və Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbinin məzunlarının növbəti buraxılışına həsr olunan təntənəli mərasimdə Silahlı Qüvvələrin Baş Qərargah rəisinin müavini - Döyüş Hazırlığı və Hərbi Təhsil Baş İdarəsinin rəisi, general-leytenant Nizam Osmanov deyib.

General xatırladı ki, Azərbaycan Ordusu dünyanın ən güclü 50 ordu sırasındadır. Onun sözlərinə görə, ordu quruculuğu sahəsində görülən işlər döyüş qabiliyyətini yüksəldib: "Ordu və xalq arasında birlik var. Bu da orduya inamı artırır".

Şübhə yox ki, əsas amil də elə xalqla ordunun birliyi-dir. 2016-cı ilin "4 günlük" aprel müharibəsi, ordumuzun mini-zəfəri də göstərdi ki, xalq torpaqlarımızın düşməni tapdığından azad edəcək silahlı qüvvələrimizin bütünlüklə arxasında olacaq. Yəni, 25 illik nəticəsiz atəşkəs, düşmənin son davranışları, verdiyi həyasız bəyanatlar Azərbaycana fərqli yol saxlamır...

Azərbaycan neft sektoru üzrə beynəlxalq şirkətlərin iştirakı ilə ilk müqaviləni imzaladığı gündən ölkədə neftdən əldə ediləcək gəlirlərin yenidən bu sahəyə yatırılması məsələsi etrafında müzakirələr başlayıb. Bir sıra mütəxəssislər neft-qaz gəlirlərinin akkumulyasiya olunduğu Dövlət Neft Fondu vəsaitlərinin yenidən neft-qaz layihələrinə yatırılmasını düzgün addım hesab etmir, digərləri isə, əksinə, bu addımın Azərbaycanın strateji əhəmiyyətli enerji layihələrinin maliyyələşməsində kənar mənbələrdən asılılığını azaltmış bildirlər.

ARDNF neft-qaz şirkətlərinin səhmlərinə vəsait yatırır

Dünya təcrübəsinə nəzər yetirsək, bir sıra suveren fondların birbaşa və ya dolayısıyla neft-qaz sektoruna yatırımlar etdiklərini görürük. Məsələn, suveren fondlar arasında ən yaxşı təcrübəyə malik Norveç Pensiya Fondu iri neft-qaz şirkətlərinin səhmlərinə investisiya edib. Neft gəlirlərindən ən uğurlu istifadə modeli hesab edilən Fondun bu il aprelin əvvəli vəziyyətinə aktivlərinin həcmi 1,05 trilyon dollar təşkil edib. 2017-ci ilə Norveç Fondunun bütün yatırımlarının 5,5 faizi neft-qaz şirkətlərinin səhmlərinin payına düşüb. Fond "Shell"(2,1 faiz), bp (1,6 faiz) və bir sıra Rusiya neft-qaz şirkətlərinin səhmlərinə sahibdir. 35 milyard dollardan yuxarı məbləği əhatə edən bu səhmlərdən Fondun illik gəliri 8,5 faiz təşkil edib. Buna baxmayaraq, Fond həmin il neft-qaz sektoruna yatırımları dayandıracağını açıqlayıb. Norveç Maliyyə Nazirliyi bunu Fondun global iqlim dəyişikliyinə yol açan sahələrə investisiya yatırmamaq siyasəti ilə əsaslandırıb. Lakin Fond hələ ki, neft-qaz şirkətlərinin səhmlərindən imtina etməyib.

Azərbaycan Neft Fondu isə neft-qaz şirkətlərinin səhmlərinə investisiya yatırmayıb. Sorğumuzla cavab olaraq Fondun verilən məlumatı görə, ARDNF-nin əsas büdcə daxilolmalarını neft-qaz satışından əldə olunan gəlirlər təşkil etdiyindən, neft-qaz (enerji) sektorundan asılılığın azaldılması və diversifikasiyanın təmin olunması məqsədilə Fond öz investisiya portfelinə enerji sektoruna yatırımlardan mümkün qədər yayınmağa çalışır: "Belə ki, investisiya portfelinin ən böyük hissəsini təşkil edən sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinə əqdlər seçilərkən qeyd edilən sektora daxil olan tanınmış neft-qaz şirkətlərinin emissiya etdiyi qiymətli kağızlar nəzərdən keçirilmir".

Lakin Neft Fondu vəsaitlərinin bir hissəsi neft-qaz sektorundakı layihələrin maliyyələşdirilməsinə yönəldilir. İlk belə yatırım olan "Bakı-Tiflis-Ceyhan" Əsas İxrac Boru Kəməri layihəsinin maliyyələşdirilməsinə 2002-2007-ci il-

Qaz Dəhlizi layihəsidir. Prezidentin sərəncamına əsasən yaradılan Cənub Qaz Dəhlizi QSC-nin birbaşa dövlət mülkiyyətində olan səhmlərinin, eləcə də Cəmiyyətə keçən layihələrdəki iştirak paylarının maliyyələşdirilməsi geri qaytarılmaq şərti ilə Neft Fonduna tapşırılıb. Fondun icraçı direktoru Şahmar Mövsümovun dediyinə görə, ARDNF tərəfindən Cəmiyyətin nizamnamə kapitalının artırılması üçün ümumilikdə 1232,1 milyon

hatları çoxdan keçib, cəmiyyətlə dövlət arasında münasibətlər yüksək inkişaf yolu keçərək tam formalaşmış, hökumətin xərcləmələri üzərində kifayət qədər nəzarət var. Və bu gün bu cəmiyyətin və dövlətin marağında olan ən müasir texnologiyaların tətbiqi məsələləridir. Buna görə də qərara gəlirlər ki, vəsaitlərini neft-qaz sahəsinə deyil, belə texnologiyalara - məsələn, yaşıl texnologiyalara, rəqəmsal iqtisadiyyata yatırınsınlar. Azər-

artmasına gətirib çıxaracaq".

Fondun investisiya strukturu və strategiyası təkmilləşməlidir

İqtisadçı-ekspert, İqtisadi və Sosial İnkişaf Mərkəzinin rəhbəri Vüqar Bayramov isə bildirir ki, ARDNF-nin investisiya strukturu və strategiyasının təkmilləşdirilməsi çox vacib məsələdir: "Biz bununla bağlı təkliflərimizi veririk. Neft-qaz sektoruna, xüsusilə

Neft gəlirlərindən neft-qaz sektoruna

investisiya: dünya və Azərbaycan təcrübəsi

İlham Şaban: "Bu layihələrdən əldə olunacaq gəlirlər Fondun vəsaitlərinin daha çox artmasına gətirib çıxaracaq

lərdə Neft Fondu tərəfindən ümumilikdə 298 milyon manat yönəldilib. Azərbaycan dövlətinin layihədəki iştirak payının maliyyələşdirilməsi məqsədilə edilən bu yatırım kəməri işə düşəndən sonra əldə olunan dividəntlər hesabına geri qayıdıb.

Dövlət Neft Fondunun büdcəsinə daxil edilən neft-qaz sektoruna aid digər layihə altıncı nəsil yarım-batan qazma qurğusunun tikintisinin maliyyələşdirilməsi layihəsidir. Üzən qazma qurğusunun tikintisini həyata keçirən "Azerbaijan Rigs" MMC-nin 90 faizi Fonda məxsusdur. Layihə büdcəsinin maksimum həddi 1 116,7 milyon dollar (1 005,0 milyon dolları ARDNF-nin payı) təşkil edir. Ümumi olaraq ARDNF tərəfindən layihəyə 904,6 milyon dollar vəsait ayrılıb. Qurğunun tikintisi 2013-cü ildə başlayıb və 2018-ci ilin fevral ayında başa çatdırılıb. Cari ilin ikinci yarısından etibarən bu layihə üzrə ilk dividəntlərin Fonda daxil olması gözlənilir.

Neft Fondu neft sektoruna bağlı daha bir layihə olan SO-

Vüqar Bayramov: "Neft-qaz sektoruna, xüsusilə emal sənayesinə investisiyaların edilməsi vacib məsələdir"

CAR-ın Türkiyədə inşa etdiyi və artıq istismara başlanan STAR neft emalı zavodunun tikintisi layihəsinin maliyyələşməsində də iştirak edir. Nəinki regionda, eləcə də dünyada ən uğurlu layihələrdən biri hesab olunan bu zavodun tikintisinə bu günə qədər Fond tərəfindən Azərbaycanın iştirak payının maliyyələşdirilməsi məqsədilə 1 392,8 milyon ABŞ dolları ayrılıb. Layihənin toplam dəyəri təxminən 6,3 milyard dollar təşkil edir. Prezidentin müvafiq sərəncamına əsasən Azərbaycan dövlətinə məxsus səhmlər üzrə dividəntlər Dövlət Neft Fonduna köçürülməlidir. Fondun bildirdiyinə görə, mövcud maliyyə modelinə əsasən zavodun fəaliyyətindən əldə olunan sərbəst vəsaitlər ilkin olaraq borc kapitalının qaytarılmasına və STAR zavodunun saxlanması üçün nəzərdə tutulur.

ARDNF-nin neft-qaz sektorundakı ən böyük yatırımı isə şübhəsiz ki, Azərbaycan qazını Avropaya çatdıracaq Cənub

ABŞ dolları (51 faiz) vəsait ayrılıb. Bundan əlavə, Cəmiyyətin emissiya etdiyi korporativ qiymətli kağızlarının əldə edilməsinə daha 2,5 milyard ABŞ dolları həcmində vəsait yönəldilib: "Layihənin maliyyələşdirilməsi hazırda beynəlxalq maliyyə institutları və ixrac kredit agentliklərinin sindikatlaşdırılmış kreditləri, habelə Səhmdar Cəmiyyəti tərəfindən qiymətli kağızların emissiyası yolu ilə həyata keçirilir. İlk hesablamalara əsasən, neftin bir barelinin qiyməti 60 ABŞ dolları təşkil edərsə və Cənub Qaz Dəhlizinin bütün tərkib layihələri maksimum potensialını nümayiş etdirib tam həcmdə çalışarsa, 2021-2045-ci illər ərzində layihənin gəlirlərinin təxminən 40 milyard ABŞ dolları təşkil etməsi proqnozlaşdırılır".

Beləliklə, hazırda qeyd edilən istiqamətlərdə maliyyələşmənin təmin edilməsi ilə bağlı neft-qaz sektoruna edilən yatırımların ARDNF-nin investisiya portfelinə olan ümumi həcmi 8 faiz təşkil edir. Qurumdan bildirildiyinə görə, səhmlərlə bağlı hazırda əlavə yatırımlar nəzərdə tutulur: "Bununla yanaşı, neft-qaz sektorunun ölkə iqtisadiyyatı üçün strateji önemi nəzərə alınaraq gələcəkdə də irimiqyaslı layihələrin maliyyələşməsində ARDNF-nin iştirakını istisna etmirik".

Norveçlə Azərbaycan niyə müqayisə olunmasın?

ARDNF-nin neft-qaz layihələrinin maliyyələşməsində iştirakını dəyərləndirən sahə üzrə mütəxəssis, "Neft" Araşdırmaları Mərkəzinin rəhbəri İlham Şaban Azərbaycanın Norveçlə müqayisə olunmasını düzgün hesab etmir: "Norveç yüz illik müstəqillik təcrübəsinə malik bir ölkədir, bütün demokratik təsisatlar oturub, hər bir institutsional isla-

baycan isə müstəqilliyinin 30 ilini belə başa vurmayıb, özü də müstəqilliyini böyük müharibə, ərazi işğalı, qaçqın problemləri ilə yaşamaqdadır. Digər tərəfdən, cəmiyyətin içəridən institutsional formalaşma yarıya belə çatmayıb. Heç dövlət-hakimiyyət orqanlarında da belə formalaşma yekunlaşmayıb - fərdlər üzərində gediş proseslər. Cəmiyyətin bu gün kapitalla olan münasibəti sosializm ideologiyasından çox az fərqlənir. Bu baxımdan Neft Fondu vəsaitlərinin neft-qaz layihələrinə yatırılmasına yanaşma birmənalı deyil".

Ekspertin fikrincə, "Star" zavodu ən gəlirli layihələrdən biridir: "Yaxud "Dədə Qorqud" yarım dəniz qurğusuna 1 milyard dollar yatırılıb. Bu qurğu da kifayət qədər gəlir gətirəcək bir qurğudur".

İ.Şaban deyir ki, bu gün dünyada heç bir neft-qaz kəməri tam gücü ilə işləmir: "Amma rentabellidirlər. BTC-nin ilkin layihə gücü ildə 50 milyon ton neft idi. İndiyədək cəmi bir dəfə bu kəmərlə 38 milyon ton neft neql olunub. Amma bu gün dünyanın çox yüksək rentabelli kəmərlərindən biridir. Cənub Qaz Dəhlizinin rentabelli olacağı şübhə doğurmur. Belə olmasaydı, dünyanın ən böyük maliyyə qurumları ona milyardlarla dollar kredit ayırmazdılar. Bəyəm bütün kreditlərə Azərbaycan dövləti zəmanət verir? Əlbəttə ki, yox. TAP-ın bütün səhmdarları nüfuzlu özəl şirkətlərdir, onlar yeni rentabelli olmayacaq layihəyə pul xərcləyərlər? Bizim üçün - cəmiyyət üçün vacib olan Neft Fondu vəsaitlərinin uğurlu layihələrə yatırılması, vəsaitlərin getdikcə artmasının təmin olunmasıdır. Bu gün buna nail olunur. Gələcəkdə indi vəsait yatırılan layihələrdən əldə olunacaq gəlirlər Fondun vəsaitlərinin daha çox

emal sənayesinə investisiyaların edilməsi vacib məsələdir. Neft məhsullarına dünyada tələbat böyükdür, üstəlik, bu bazar kifayət qədər gəlirli bazardır. Bu baxımdan, Dövlət Neft Fondunun bu istiqamətə yatırım etməsi düzgün addımdır".

Mərkəz rəhbəri xüsusilə Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin kifayət qədər rentabelli olduğu qənaətinə deyir: "Hesablamalara görə, bu layihədən Azərbaycan 100 milyard dollara yaxın gəlir əldə edə biləcək. Eyni zamanda layihə yüksək siyasi əhəmiyyətə malikdir, Azərbaycanın regionda mövqeyinin güclənməsinə xidmət edir. Gəlirlilik baxımından, orta və uzunmüddətli perspektivə hesablanmış layihədir. Bu baxımdan, bu layihənin gəlirliliyi orta və uzunmüddətli dövr əsasında qiymətləndirmək mümkün olacaq".

Bununla yanaşı, ekspertin fikrincə, Fondun investisiya portfeli diversifikasiya olunmalıdır: "Neft-qaz sektoruna ağırlıqlı olaraq böyük vəsaitlərin yatırılması məqsəduyğun deyil. Vəsaitlərin bir hissəsi bu sektorda saxlanıla bilər, amma digər investisiya istiqamətləri də diqqətdə saxlanmalıdır. Düşünürəm ki, Fondun investisiya siyasətini müəyyənləşdirərkən müxtəlif stakeholderlərin rəyləri alınmalıdır. Burada yalnız beynəlxalq və yerli iqtisadçılar deyil, konsaltinq firmalarının da rəyi vacibdir. Bu, Fond vəsaitlərinin idarə olunmasından daha yüksək gəlir əldə olunmasına imkan verər".

Qeyd: Yazı ARDNF-nin yaradılmasının 20-ci ildönümünə münasibətlə "Suveren fondların inkişaf etməkdə olan ölkələrin iqtisadiyyatında rolu: Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun təmsilində" mövzusunda keçirdiyi müsabiqəyə təqdim olunur

□ Dünya SAKIT, "Yeni Məsəvi"

"Avroviziya-2011" yarışmasının qalibi Nigar Camal yarışmanın apardığı DNT analizinin cavabını alıb. Nəticələrdən N.Camalın 91,7 faiz qərbi asiyalı genetikasına sahib olduğu ortaya çıxıb.

"91,7 faiz türk genetikası, 5,5 faiz hun (Çingiz Xanın işləridir - İpek Yolunda bizi tək qoymadı və "Sovetski"dən keçdi) və 2,8 faiz yəqin ki, ərəb genetikası", - deyər Nigar sosial şəbəkədə qeyd edib.

Qeyd edək ki, müğənni hələ 4 həftə bundan əvvəl yarışma tərəfindən aparılan DNT analizinə müraciət etmişdi. Ondan əvvəl isə "Avroviziya-2011" yarışmasının digər qalibi Eldar Qasimov da DNT analizi ilə bağlı yarışmaya müraciət etmişdi. Müğənni aldığı nəticədən şoka düşdüyünü qeyd etmişdi: "Şokdayam...

DNT analizi, yoxsa türklüyü müəyyən edən "genetik xəritə"?

Adil Qeybullay: "İnsanların əksəriyyəti qarışıq millətlərin genini daşıyır..."

Bir müddət öncə "Avroviziya"nın rəsmi tərəfdaşından layihədə iştirak etmək dəvətini məmnuniyyətlə qəbul etdim. DNT analizinin əsasında köklərimi öyrəndilər və test nəticələri gəldi. Genim 78,4 faiz Qərbi Asiya, 11,6 faiz Skandinaviya, 7,1 faiz Mərkəzi Asiya, 2,1 faiz Baltikyanı ölkələr, 0,8 faiz İtaliya əsillidir".

Maraqlıdır, DNT analizi ilə genetikani necə araşdırmaq olar? Kimin əslində ərəb, slavyan və yaxud türk olduğunu müəyyən etmək mümkündürmü?

Tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullay mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışdı. A.Qeybullay qeyd etdi ki, DNT analizi ilə şəxsin milliyyətini dəqiq analiz etmək olur: "Bəli, bu gün qədim insanların sümükləri, qalıqları ilə DNT genetik analizləri aparılır və şəxslərin hansı millətə məxsus olduqları müəyyən edilə bilər. Məsələn, arxeoloji qazıntılar zamanı tapılan sümüklərin qalıqları nəticəsində mühakimə yürüdüldür ki, həmin ərazidə vaxtı ilə hansı xalqlar olub və sairə. Bu sosial məsələdir, nəinki genetik. Ona görə də genetik üzrə araşdırma aparmaq doğru deyil. Ümumiyyətlə, demək olar ki, insanların böyük əksəriyyəti qarışıq millətlərin genini daşıyır. Çünki uzun müddət müharibələr, miqrasiyalar olub. Məsələn, deyilənə görə, Azərbaycanda olan əsl

türklərin rəngi sarışın, gözləri yaşıl olub. Amma ərəb, monqol istilasına qara rəngin dominant olmasına gətirib çıxarıb. Burada genetik deyilənə daha çox hansı millətin üstünlük təşkil etməsindən söhbət gedir. 50 faiz hansı gəndirsə, şəxsin genetik və bioloji olaraq həmin millətə məxsusdur. Bundan başqa insanın böyüdüüyü mühit məsələsi var. Yeni insan başqa irqdən ola bilər, amma mədəniyyət baxımından doğulduğu, yaşadığı mühitə bağlıdır. Bunun üçün də bu məsələlərin heç bir önemi yoxdur. Əlbəttə ki, hər birimizi yoxlasalar, genimizdə qarışıqlar olması ehtimalı çıxar. Amma hesab edirik ki, insanlar daha çox danışdığı dilə, mədəniyyətə uyğun olaraq həmin xalqa məxsusdurlar".

Qeyd edək ki, 2005-ci ildən "National Geographic" tərəfindən "Genom" layihəsi

Y-xromosomu yalnız kişilərdə var, ana tərəfindən soyağacınızı təyin etmək istəsəniz mitoxondrial- DNT testi etdirməyiniz də lazımdır. Y xromosomunun vəzifəsi cinsiyyətin təyin olunmasıdır. Bütün haplogrupların atası, A0-T olaraq adlandırılmışdır və 235.500 il bundan əvvələ aid olduğu müəyyən edilmişdir. 66.000 il əvvəl də A və B haplogruplarına əlavə olaraq C, D, E və F ata haplogrupları meydana gəlib. Günümüzdəki haplogruplar bu ata qruplarından törəyib.

Mütəxəssislər qeyd edir ki, azərbaycanlılar və türk xalqları üçün əsas qrup J2 haplogrupudur. Çünki burada əsas dominant Haplogrup J2-dir. Bu qrup 32.000 illik bir keçmişə malikdir və əsasən ümumi olaraq Orta Asiyadan, Qərbi Asiyaya doğru sıxlıq göstərməyə başlayır.

Məsələn, Rusiya, Ukrayna, Polşa kimi Slavyan ölkələrində R1a qrupunun sıx olduğu bildirilir. Slavyanlar ataları R1a haplogrupundandır, ancaq 25 min il əvvəl ortaya çıxan bu qrup 19-27% nisbətində Norveç və İsveçdə də görünür. Bununla da demək olar ki, R1a həm Slavyan həm də Skandinaviya millətlərinin ortaq atasıdır. Türkiyədəki insanlarda da 16% R1a genlərinə rast gəlinməsi, onların Slavyan və Skandinaviya da yaxın olduğunu göstərir.

✎ Xalidə GƏRAY,
"Yeni Müsavat"

FBI sizi izləyir

Sevinc TELMANQIZI
s.qurbanova@gmail.com

Xalq olaraq qonşuda baş verən siyasi olaylar sarıdan şansıyır. Bir tərəfimizdə seçkilər, o biri tərəfimizdə mitinqlər, lap o biri tərəfimizdə digər qonşuya barmaq silməyənlər. Açırsan saytları, Azərbaycanda yaşamadığını bilsən, Türkiyə, Gürcüstan, ya da Rusiya vətəndaşı olduğunu düşünərsən.

Hər dəm Tramp xəbərlərinin də lentləri bəzəyib-düzədiyinə aldansa, lap ağ edib, Manhattan sakini olduğunu düşünərsən. Əslində nə fərqi var ki? Ya "Həzi Aslanov"dakı çoxmərtəbələrin arasında yaşadı, ya da ki Manhattandakı göydələnlərin. Bina binadı, oksigen azlığı hər iki məkanda eynidi və sair və ilaxır. Digər paralellərə keçməyə, təhlükəlidir.

Amma gerçəkdən də iki-üç həftədir sağımız Binəli Yıldırım, solumuz İmamoglundu. Debatları qalmayıb, seçicilərlə görüşləri qalmayıb, hamısını saniyə-saniyə izləyirik. Yıldırım seçkiöncəsi hansı tok şoulara çıxdı, hansı zarafatları etdi, İmamoglu ilə vali arasında hansı dava çıxdı, hansı söyüş ifadəsi işləndi? Tiflis olayları da onun kimi. Hər detalına bələdik, hətta mitinqə çıxan gözəl gürcü qızların əlində plakat tutan şəkillərinə də. Niyə? Mövzumuz yoxdur? "Qonşu qonşu olsa, kor qız ərə gedər" söhbətidir, yoxsa? Sadəcə, xalq, cəmiyyət olaraq bu cür demokratik proseslərə təşəbbüs edirik. Biz jurnalistlər də, cəmiyyət də imitasiya ilə məşğulduq. Bəndəniz kimi əli qələm tutan qarıblar "Səbiq baş nazir canlı yayında jurnalistlərin sualını cavabladı" başlığını yazmaqla gözümüzün qurdunu, eqomuzu öldürürük mümkün qədər. Oxucu yazının içini oxuyana qədər yalançı bir sevinc hissi yaşayır bir neçə dəqiqə. Düzdü, oxuyandan sonra tez yazı müəllifinin imzasına baxıb, onun nəsil-nəcabətini çox nəcib şəkildə yad edir, amma nə olsun? Keçmiş ola! Çünki biz o başlığı yazmağa o qədər həsrətlik ki. Hakim partiyanın bir funksionerini canlı yayına çıxarılanda forsumuz redaksiyanı bürüyür. Nazir, nazir müavini, eks-nazir, eks baş nazirlə müsahibə götürsək, yəqin ki, uzun müddət ayağımız yerdən kəsilməmiş vəziyyətdə gəzərik. Halbuki doğrusu, normalı, qəbul ediləni bu deyilmi? Bu, olmamalıdır?

Qonşuların həssaslıqla izləməyimiz kökündə çox məqamlar dayanır, insafən. Tətilimizdən tutmuş təhsilimizə, təhsilimizdən tutmuş iqtisadi əlaqələrimizə qədər, bir çox güclü bağlarla bağlılıq bu ölkələrə. Uşaqlarımızı orda oxudur, yayda o torpaqlara istirahət edir, ticarətimizi orda qururuq. Niyə də əlaqəsi olmasın? Niyə də həyəcanla izləməyə qonşuların?

İzləmək deməmiş, bu gün bir daha fərq etdim: bütün gün ərzində izlədiyimizin fərqsizliyini? Xalq olaraq, cəmiyyət olaraq, ayrı-ayrı fərd olaraq. Cem Yılmaz deməmiş, "FBI bizi izləyir". Zarafatsız, evdən çıxandan işə çatana qədər, işin binasından otağa girənə qədər. Yolda kamera, binanın girişində kamera. Bununla bitirmiyə? Yox! Üstündəki telefon, altındakı maşın, yemək yediğin restoran, çay içdiyin kafe. 7-24 izləmə altındasan. Kameralar, kameralar və nəticədə daha böyük kamera. Telefonuna yüklənmiş xüsusi proqramlar belə səni izləyir, dinləyir. Danışdıqların sonradan reklam, mesaj olaraq qarşına çıxanda şoka girməyən bu səbəbdəndir. Bəli, sən rəfiqələrinlə Antalya tətilindən danışsən günlərlə, səhəri gün Facebook səhifən bu tətil elanları ilə dolu olur, mesajlar gəlir turizm şirkətlərdən telefonuna. Özünü bir növ istifadə edilən, azadlıqları oğurlanan, həyatının pultu başqasının əlindəymiş kimi hiss edirsən. Corc Oruelin "1984" əsərinin qəhrəmanları kimisən əslində. Daim izlənən, panika və təşviş altındas. İndi deyər bilərsiz ki, bu, bütün dünyada belədir və təhlükəsizlik üçün şərtidir. Bunun əksini inkar etmədik ki. Sadəcə, insan həyatı necə nəzarət altına alınıb, ondan bəhs edirik. 20 il əvvəlki düşünün: maşınlar da vardı şəhərdə, insanlar da, oğurluqlar da. Amma kamerasız həll olunurdu, amma bu qədər total nəzarət olmadan yoluna qoyulurdu. İnsanların həyatı bu qədər kəskin olmur, onlara müdaxilə bu qədər asan baş vermir, heç kəs də özünü bir pultla idarə oluna qədər qədr çaresiz hiss etmirdi.

Ətrafımız bu səbəbdən paranoyal tipli insanlarla əhatə olunub. Danışanda səbəbli-səbəbsiz səsini alçaldan, sıradan bir mövzunu müzakirə edən kimi telefonunu söndürən və hətta içindən batareyasını çıxaran insanların davranışını görəndə təəccüblənməməmiz bundandır. Çünki normaldır, çünki göz gördüyündən qorxub, çünki...

Siz də deyirsiniz, biz niyə Binəli-İmamoglu debatını gözümüzə təpib, gürcü kişilərin qanına qəltan olmasına diqqətlə baxırıq? Çünki bizim üçün təhlükəsi yoxdur, izlənmirik, hansısa formada ziyan görmürük... O başqa söhbətdi ki, "qonşuda bişər, bizə də düşər" məsələsi bu dəfə keçməyəcək. Guya nə zaman keçib ki?..

NKVD-nin dəhşətli işgəncələri

Qadınlar kişilərin kamerasına salınırmış, körpələrin dırnaqları çıxarılmış...

SSRİ dövrünün Stalin hakimiyyəti illərində NKVD adlı bir qurumun qanun çərçivəsində müəyyən olunmuş funksiya və təyinatları ilə yanaşı, qeyri-rəsmi digər bir vəzifəsi də olub: insanlarda xof yaratmaq, kütlələri qorxu içində saxlamaq...

Ola bilər ki, bu qurumla bağlı miflər də yaranıb, amma NKVD-nin amansız, ağılasız fealiyyəti haqqında həqiqəti əks etdirən faktlar da az deyil. İllər ötə də, elə indi də bəzən yaşlı nəslin nümayəndələri NKVD haqqında az qala ehtiyatla danışırlar.

NKVD-ni bu qədər qorxulu edən nə olub? Repressiya, həbslər, sürgünlər, yüz minlərlə günahsız insanın güllələnməsi öz yerində. Bunlarla yanaşı, bu qurumun türmələrində insanlara verilən işgəncələr sözün əsl mənasında, sözlə ifadə edilə bilməyəcək qədər dəhşətli olub. Həmin dövrün şahidlərinin, təsadüf nəticəsində NKVD zirzəmilərindən sağ çıxanların sözlərdikləri bu dəhşətləri bir daha sübuta yetirir. Söylənələrdən belə qənaətə gəlmək olar ki, işgəncələrin "kəşfi" üçün xüsusi bir qrup işləyib. İnsanın dərisi üzərində siqaret söndürmək, yaxud kəlbətinlə dırnaqlarını çıxarmaq NKVD cəlladları üçün ən adi və ən asan cəza sayılıb.

Məhbusları dəli etmək vəziyyətinə gətirmək üçün kameralarda xüsusi səsgücləndiricilərdən istifadə olunub. Belə ki, müstəntiqlər ittiham olunanlardan ifadə alarkən, sualları onlara bu səsgücləndirici vasitələri qulaqlarına yerləşdirərək veriblər. Səs o qədər güclü olub ki, sinir sistemində fəsad yaratmaqla yanaşı, həm də məhbusların qulaqlarından qan açılib. O cümlədən, kameralara həddindən artıq güclü işıq verilib. Bir neçə sutka gecə və gündüz bu "işıqlı kamera"da oturan məhbusun gözləri hədəqəsindən çıxmaq dərəcəsinə çatıb.

İşgəncələrdən biri də məhbusları 10-15 gün ac saxlamaq olub ki, bundan sonra onlar istənilən ifadəni verməyə razı olublar. Döyülmə prosedurları gündəlik işgəncələrdən biri olub ki, burada əsas zərbələr cinsi orqanlara yönəldilib. Ən ağır cəzalardan biri susuzluqla bağlı olub. Amma bu cəza növündə məhbuslar əvvəlcə yaxşı "qidalandırılıb". Belə ki, onlara duzlu-istiotlu qidalar yedizdirilib. Bundan sonra isə lazım olan müddətə qədər onlara su verilməyib.

Ifadəni tez və rahat almaq üçün məhbuslar tam soyundurularaq üzərində mismarlar olan stullara əyləşdirilib. Bu işgəncədən sonra məhbusdan istənilən ifadəni almaq asan olub. İşgəncənin daha bir növü xüsusi kameralarda həyata keçirilib. "Otstoynik" adlanan bu kameralara o qədər məhbus yerləşdirilib ki, burada nəinki oturmağa, hətta əyilib ayağını qaşımağa imkan olmayıb. Sıxlıq o dərəcədə olub ki, məhbuslardan kimsə ölübsə, onun meyiti də ayaqüstə qalıb.

Daha dəhşətli işgəncələrdən biri xüsusi hazırlanmış şkaflarda tətbiq edilib. Belə ki, həmin şkafların içərisinə yalnız bir nəfəri güclə yerləşdirmək mümkün olub. Həmin şkafların içərisinə böyük sayda həşəratlar doldurulub, sonra isə məhbus həmin şkafların içərisinə pərçim edilib. İşgəncələr çöl şəraitində də həyata keçirilib. Məhbusları boğazlarına qədər torpağa basdırıblar.

"Karser" işgəncələri isə əsl cəhənnəmi xatırladı. Burada məhbusları sulkularla yuxuya həsrət qoyublar. Soyuq havalarda "karser"ə buz kimi su buraxıblar. Məhbuslar beton kameralarda dizə qədər suyun içində saxlanılıb.

NKVD təcridxanalarında qadınlar üçün də cəzalar tətbiq olunub. Qadınlar üçün ən "populyar" cəza növü cinsi zorakılığa məruz qalmaq olub. Hətta bəzən bir qadın tam soyundurularaq, 50-60 nəfərlik kişi kamerasına buraxılıb. Nəzərdə tutulan ən dəhşətli işgəncə isə körpəsi olan qadınlara tətbiq edilib. Belə ki, onların gözlünün qabağında körpələrinin dırnağı çıxarılıb, qızdırılmış dəmir parçaları uşaqların bədəninə yapışdırılıb.

Əgər bu və ya digər cəza növlərinin tətbiqi ittiham olunanlardan lazımı ifadəni almaq məqsədi daşıyıbsa, ikinci bir tərəfdən bu cəzaları tətbiq etməklə cəllad xislətli NKVD əməkdaşları zövq alıblar. Amma bu işgəncələri verərək çoxları düşünməyib ki, özlərinin də yolu bu kameralardan düşə bilər. Faktlara istinad etsək, şahidi olarıq ki, saysız-hesabsız NKVD əməkdaşları sonda özləri də bu türmələrin "qonağı" olublar.

Qeyd edək ki, tarixə amansız "yejovşina" dövrünü yazan NKVD-nin rəhbərlərindən biri olmuş Yejov da məhz nə vaxtsa başçılıq etdiyi bu qurumun türməsinə ən ağır işgəncələrə məruz qalıb...

□ İlham CƏMİLƏV, Musavat.com

Bu günlərdə Bakıda səhlənkarlıqda təqsirləndirilən "Kids studio" uşaq bağçasının müdiri Nigar Müseyibovanın cinayət işi üzrə hökm elan edilib. Yasamal rayon Məhkəməsinə hakim Hüseyn Səfərovun sədrliyi ilə baş tutan prosedə cinayət işi araşdırılıb və sonda hökm oxunub. Beləliklə, Nigar Müseyibovanın cinayət əməli sübuta yetirilməyib və məhkəmə onun barəsində bəraət hökmü çıxarıb.

Qeyd edək ki, ötən ilin iyununun əvvəllərində Yasamal ra-

Uşaqların döyüldüyü bağçanın müdiri bəraət qazandı, uşaqları artıq döymək olacaq?

Kəmalə Ağazadə: "Şiddətin ölçüsü yoxdur, hər bir halda bu, uşağa qarşı törədilən cinayətdir"

yonunda yerləşən "Kids Studio" Uşaq Mərkəzinin bağçasında tərbiyəçi Firuzə Tağıyeva uşaqlara qarşı zorakılıq göstərmişdi. Bu barədə video-görüntülər sosial şəbəkədə yayıldıqdan sonra Firuzə Tağıyeva barəsində cinayət işi başlanılıb. Yasamal rayon Məhkəməsinin hökmü ilə Firuzə Tağıyevanın barəsində Cinayət Məcəlləsinin 70-ci (şerti məhkum etmə) maddəsi tətbiq edilib. Ona 1 il sınaq müddəti təyin olunmaqla barəsində şerti cəza verilib. O, məhkəmə zalından azadlığa buraxılıb. Daha

sonra valideynlərin şikayəti əsasında Nigar Müseyibova barəsində də cinayət işi başlanılıb. İstintaq orqanı tərəfindən ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 314.1-ci (səhlənkarlıq, yeni vəzifəli şəxsin işə vicdansız və ya laqeyd münasibəti nəticəsində öz xidməti vəzifəsini yerinə yetirməməsi və ya cəmiyyətin qanunla qorunan mənafələrinə mühüm zərər vurulmasına səbəb olduqda) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb. Cinayət işi üzrə 3 nəfər şəxs də zərərçəkmiş qismində tanınıb.

Bütün bunlara baxmayaraq sonda bağça müdirinə bəraət verilməsi ictimaiyyətdə narazılıqla qarşılanıb. Xüsusən də sosial şəbəkələrdə bu məsələ müzakirə obyektinə çevrilib. Əsas səslənən suallardan biri isə bu olub - belə çıxır ki, artıq bağçada körpələri döymək olar?

Mövzu ilə bağlı "Azərbaycan Uşaqlar Birliyi"nin sədri Kəmalə Ağazadə "Yeni Müsavat"a danışdı: "Məsələn, əgər rəhbəri olduğum sığınacaqda bu cür neqativ hal baş verərsə, ilk növbədə mənim üzərimə

gələcəklər ki, kadri işə cəlb edəndə niyə diqqətli olmamışam. Bu, çox zaman insanın daxili və psixoloji durumu ilə bağlı olur. Ola bilər ki, bu gün hansısa kadri işə götürəndə o, özünü çox yaxşı təqdim etsin, bütün psixoloji testlərdən yaxşı keçsin, lakin çalışdığı müddətdə hansısa anda özünü o cür neqativ aparsın. Müdirin hansı səbəbdən bəraət almasını dəqiq bilmirəm, yəni bu haqda oxumamışam, məlumatım yox-

dur. Lakin mənim üçün şiddətin ölçüsü yoxdur, hər bir halda bu, şiddətdir və uşağa qarşı törədilən cinayətdir.

Bəs bu hal davam edə bilərmi? Bundan heç kəs siqortalanmayıb. Ona görə də hər bir bağça rəhbərliyi mütəmadi olaraq kadrlarla profilaktik söhbətlər aparmalı, onların xüsusi kurslara cəlb olunmasına çalışmalı, uşaqlarla xüsusi davranış qaydaları ilə bağlı proqramları aşılmalıdır. Müəssisədəki kameralara daha çox müdiriyyət nəzarət etməli, baxmalıdır".

□ Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

Sürüşmə zonasından evi köçürülən son sakin şikayətçidir

Rafiq Abbasov evinə verilən təzminatın kvadratmetrə görə hesablanmadığını bildirir

"Mənim Zığ-1 sürüşmə sahəsində qəza vəziyyətinə düşmüş fərdi yaşayış evim var. Ərazidəki 59 ailədən biriyəm. Qəzalı şəraitlə bağlı bizi ərazidən köçürürlər".

Bu sözləri Suraxanı rayonu, Zığ qəsəbəsi, H.Allahverdiyev küçəsində yaşayan Rafiq Bəylər oğlu Abbasov "Yeni Müsavat"a ünvanladığı şikayət məktubunda yazıb.

Onun sözlərinə görə, 44 fərdi yaşayış evinin sakinlərinə 45 kvadratmetrdən 200 kvadratmetrə qədər olan evlərin hər birinə 40 min manat kompensasiya verilir: "15 ikimərtəbəli fərdi yaşayış evinin sakinlərinə isə 45 kvadratmetrdən 200 kv-a kimi evlərin

həktar torpaq sahəsinin ayrılması məqsədi ilə həmin sənaye təyinatlı torpaq sahəsinin kateqoriyası dəyişdirilib, yaşayış məntəqələrinin torpaqlar kateqoriyasına keçirilib? Çünki 1993-cü il 25 iyun qərarına əsasən o torpağı icra hakimiyyətinin almağa hüququ o zaman olar bilər ki, vətəndaş razılıq versin. Mənə verilən

sərəncam da saxtadır, baş nazirin ad-soyadı, möhürü vurulmayıb, sərəncamın sonunda xüsusi rəqəm yazılmayıb.

Mən ölkə rəhbərliyindən, ədliyyə nazirindən, Mehriban xanımdan xahiş edirəm ki, evimin kvadratmetrinə görə kompensasiya verilməsinə köməklik edilsin. Hara müraciət edirəm baxılmır. Yüzlərlə teleqramlar vurmuşam, prezidentə yazmışam, heç bir nəticəsi yoxdur".

Şikayətçi sürüşmə ərazisini tərk etməyən yeganə sakin olduğunu vurğulayıb və səsə səs verilməsini xahiş edib.

□ Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"

Şirvanda faciə: idarə rəisinin oğlu intihar etdi

Şirvan şəhərində intihar hadisəsi baş verib. APA-nın Mil-Muğan bürosunun məlumatına görə, Şirvan sakini, 1990-cı il təvəllüdü Gülməmmədli Rəfail Eyyub oğlu özünü yaşadığı M.İbrahimov küçəsi, 88A ünvanında asaraq intihar edib. İntiharın səbəbi hələlik məlum deyil.

Qeyd edək ki, intihar edən gənc Şirvan Mənzil İstismar İdarəsinin rəisi Eyyub Gülməmmədovun oğludur. Faktla bağlı Şirvan Prokurorluğu tərəfindən araşdırma aparılır.

ABŞ prezidenti Donald Trampı seksual təcavüzdə ittiham edənlerin sırasına biri də əlavə olunub. "Elle" jurnalında köşə yazarı, 75 yaşlı Ceyn Karrol (E.Jean Carrol) Donald Trampın 1995, yaxud 1996-cı ildə ona Manhettendə təcavüz ediyini bildirir. Karrolun iddiasına görə, bu əhvalat mağazada baş verib.

"Bir mağazada qarşılaşdıq. Bir az söhbətdən sonra mənə geyinib yoxlamağım üçün bəzi alt paltarlarını tövsiyə edərək satışmağa başladı. Aldıqlarını geyinib yoxlamaq üçün kabinetə girəndə isə arxamca gəlib mənə təcavüz etdi. Hücum təxminən 3 dəqiqə sürdü, bu hadisədən sonra heç kimlə əlaqəyə girə bilmədim" - o deyib.

Kerrol bildirib ki, Trampın barəsində o vaxt polisə şikayət etməkdən qorxub. "O, həyatda gördüyüm ən iyrenc adamdır", - qadın bildirib. Tramp isə bu yaşlı qadının iddialarının yalan olduğunu deyib. "Bu adamı tanımıram, həyatda heç qarşılaşmadım. Məqsədi yeni kitabının satışlarını artırmaqdır" - ABŞ prezidenti bildirib.

İllər sonra üzə çıxan təcavüz qalmaqalları

"Yeni Müsavat" xəbər verir ki, Trampa bağlı təcavüz, seks ittihamları hər zaman gündəmin əsas mövzularından olub. 2018-ci ilin sentyabrında məlum oldu ki, ABŞ prezidenti Donald Tramp sentyabrın sonlarında vaxtilə aparıcılıq etdiyi "Şagird" adlı verilişin qadın iştirakçılarna qarşı seksual hərəkətlər etdiyi iddiası ilə bağlı ifadə verməlidir. Bundan daha öncə Nyu-York Məhkəməsi prezidentin vəkillərinin həmin işə xitam verilməsi ilə bağlı vəsatətlərini rədd edib.

Məhkəmə həmçinin bəhs olunan telesounun iştirakçılardan sayılan Sammer Zervos adlı xanımın şərəf və ləyaqətinin müdafiəsi ilə bağlı işi dayandırmışdı. Qeyd olunur ki, Sammer Zervos prezident 2017-ci ilin əvvəllərində məhkəməyə verib. İddia ərzində o, Trampın isə düzəlməyin müqabilində ona intim münasibətlərdə olmağı təklif etdiyini göstərib. Zervosun iddiasına görə, hadisə Los-Ancelesdə "Beverli Hills" otelində baş verib. Burada Tramp onun sinəsindən tutmağa cəhd göstərsə də, Zervos onu itələyərək qaçmağa müvəffəq olub.

Tramp təcavüz edir, vəkillər razılığa gəlirlər

"The Washington Post" qəzetinin məlumatına əsasən, Zervosun və Trampın vəkilləri prezidentin bununla bağlı yazılı ifadə verəcəyi barədə razılığa gəlirlər.

Sammer Zervos Trampı seksual satışmalarda ittiham edən ilk qadın deyil. Jurnalistlər Ağ Ev sahibinin 2005-ci ildə bir aparıcının yanında söylədiyi sözləri xatırladırlar. Burada Tramp populyar olmasına görə, istədiyi qadını onun razılığı olmadan öpmək və toxunmaq hüququ olduğunu söyləmişdi.

"The Washington Post"

Prezidentlərin qadınlarla imtahanı, ən səs-küylü qalmaqallar

Bunu onların hamısı edib, Tramp isə liderliyi əlində saxlayır...

ABŞ prezidentinin başqa günahlarını da yadına salıb. Bunlardan biri də Kristin Anderson ABŞ-ın indiki prezidentinin hələ 1990-cı illərdə Nyu-Yorkun gecə klublarından birində ona satışdığını deyib. Cessika Lids adlı başqa bir qadın isə 36 il bundan əvvəl Donald Trampa bir təyyarədə və eyni sırada gədən zaman o zaman gənc iş adamı sayılan milyarderin ona qarşı ədəbsiz hərəkətlərə yol verdiyini bildirib.

Reyçel Kruks 2005-ci ildə 22 yaşında olarkən Tramp tərəfindən cinsi zorakılığa məruz qaldığını söyləyib. Onun sözlərinə görə, həmin vaxt o, "Trump Tower"də ofisi olan "Bayrock Group" investisiya şirkətində çalışmış. Bir gün səhər iş yerinə liftlə qalxarkən burada Trampa rastlaşıb. Burada qız onu tanıdığı üçün həttə salam da verib. Lakin Tramp onu liftdə buraxmaq istəməyib və zorla dodaqlarından öpüb...

"People" jurnalının müxbiri Nataşa Stoyloff isə 2005-ci ildə Trampın "Mar a Laço" malikanəsinə ondan müsahibə almaq üçün getdiyini bildirib. Stay-

noff Trampı Melaniya ilə evliliklərinin bir illiyi münasibətilə danışırdı. Biznesmen müsahibənin gedişində onu bir otağa çəkərək zorla divara dirəyib və öpüb. Mindi Makgillivrey adlı qadın isə 2003-cü ildə 23 yaşında olarkən Trampın Floridadakı bir gecə klubunda zorla onun qıçlarından tutduğunu iddia edib...

"Miss ABŞ" gözəllik yarışmasının adı çəkilməyən bir iştirakçısı isə 2001-ci ildə milyarderin qızların soyunma otağına icazəsiz girərək, onları uzun müddət orada izlədiyini bildirib. Həmin vaxt iştirakçıların çoxu tamamilə çılpaq imiş.

Amerika prezidentini "səkkizyaqlı ilbiz"ə bənzədən qadınlar

2016-cı ildə, Donald Tramp Respublikaçılar Partiyasından prezidentliyə namizəd olan vaxt onunla bağlı daha bir sensasion məlumat yayılıb. 45 yaşlı Lids adlı xanım 38 yaşında olarkən Tramp tərəfindən təyyarədə təcavüzə məruz qaldığını söyləyib: "O, səkkizyaqlı ilbiz kimi idi. Əllərini bədəmin hər yerinə toxundururdu.

Bu, mənə qarşı hücum idi".

Lidsin sözlərinə görə, təyyarə havaya qalxdıqdan 45 dəqiqə sonra Tramp onun sinə nahiyəsinə toxunub və əlini onun ətəyinin altına keçirməyə çalışıb.

Əmlak şirkətində reşepşnda çalışan 22 yaşlı Reyçel Kroks da Trampın təcavüzünə məruz qaldığını iddia edib. Onun sözlərinə görə, prezidentliyə namizəd liftdə gözlənilmədən onun dodağından öpüb. Hadisənin 2005-ci ildə baş verdiyini deyən Kroks buna görə çox üzüldüyünü söyləyib.

Trampın vəkilləri iddiaların yalan olduğunu, qadınların məhkəməyə veriləcəyini açıqlayıb.

Porno ulduzun mətbuat konfransı və daha bir qalmaqal

Bundan daha öncə isə porno ulduz Cessika Dreyk keçirdiyi mətbuat konfransında Trampın bir gecə üçün ona 10 min dollar təklif etdiyini bildirib. Onun sözlərinə görə, həmin vaxt Tramp evli olub. Cessika Dreyk öz açıqlamasında bunları söyləyib: "Telefon nömrəmi istədi, verdim. Həmin gecə mənə otağına çağırırdı. Özümü tək yaxşı hiss etməyəcəyimi bildirdi. 2 qadınla birlikdə getdim. İçəri girdiyimizdə bizi qucaqladı və razılığımız olmadan hər birimizi öpdü".

Yarım saat sonra otaqdan çıxdığını bildiren Dreyk Trampın yenidən ona zəng edib yeməyə dəvət etdiyini bildirib. Porno ulduzu öz açıqlamasında Trampın ona 10 min dollar təklif etdiyini iddia edib: "Mənə zəng edib 10 min dollar təklif

etdilər. Təklifi bir daha rədd etdim. İş üçün Los-Ancelesə getmək məcburiyyətində olduğumu bəhanə etdim. Tramp təklifi qəbul etsəm, mənə özəl təyyarəsi ilə gətirə biləcəyini söylədi".

Donald Tramp isə Dreykin iddialarını uydurma və yalan olaraq dəyərləndirib. Ümumiyyətlə, Tramp barəsində irəli sürülən cinsi təcavüz iddialarını yalanlayıb. Bildirib ki, ittihamlar ona qarşı aparılan qarayaxma kampaniyasının tərkib hissəsidir və həqiqəti əks etdirmir. Şimali Karolina ştatında seçicilərə müraciət edən Trampın sözlərinə görə, adının təcavüz olayında hallanması başladığı seçki kampaniyasının qarşısını almaq üçündür.

Tramp onların yolunu davam etdirib?

1981-ci ildən 1995-ci ilə qədər Fransa prezidenti olmuş Fransua Mitteran nəinki aktrissaları, heç nazir portfelindəki şəxsləri də boş buraxmırmış. O, eyni zamanda, müğənni Dalidanın və aktrisa Anna Jirardonun sevgilisi olmaqla yanaşı, rəsmi er statusunda da olub. Kənarda ailəsi və uşaqları olub. İncəsənət eksperti və iri muzey işçisi Ann Penjo onunla uzun illər yaşayıb və qızı Mazarini dünyaya gətirib.

Mitterandan sonra prezidentlik vəzifəsini icra edən Jak Şirakin sevgi hekayələri də az deyil. 1995-ci ildən 2007-ci ilə qədər prezident olmuş bu şəxs sələflərindən geri qalmayıb. Heç vaxt sevgi hekayələrini

"əlinə və üzünə" bulaşdırmayıb. Əksinə, dildən-dilə dolayan sevgi macəralarına görə xeyli hörmət və lətifə də qazanıb. Ən məşhur lətifələrdən biri isə odur ki, onun qadınlarla keçirdiyi vaxt hər zaman bol olub. Ən pis halda üç dəqiqəni keçməyib. Onunla dünya kinosunun ulduzu Kladiya Kardinal da xeyli şöhrət qazanıb.

Fransanın sabiq prezidenti Nikola Sarkozi də hakimiyyəti dönəmində daha çox Karla Bruni faktoru ilə gündəmdə olub. Çünki Bruni daha öncə onun sevgilisindən həyat yoldaşı statusuna keçib. Onların Sarkozi ilə sevgi romanları çox qətiyyətlili və cəsarətli olub. Karla ilə münasibətlərinə qədər Sarkozi iki dəfə evli olub. Onlar 2007-ci ildə tanış olublar və dərhal da Sarkozi həyat yoldaşından ayrılıb, bir neçə ay sonra isə Karla ilə ailə qurub. Sarkozi Bruniyə qədər də evlilikləri dönəmində paralel olaraq eşq hekayələri yaşayıb. Məsələn, Nikolanın ikinci həyat yoldaşı Sesiliya ondan ayrılmasının səbəbini belə ifadə edirdi: "O, çox simic və şöngözdür".

Yeri gəlmişkən, Sarkozi Siliyanın ona qayıtdığı üzüyü Karla Bruniyə hədiyyə etmişdi və sonuncu da utanmadan bu üzüklə fotokameralar qarşısında poza verirdi. Siliya isə öz sevgilisini heç zaman mediadan gizlətməyə ehtiyac duymurdu. Tam bir sevgi üçbucağı...

2014-cü ildə eks-prezident Fransua Ollandın vətəndaş nikahında olan arvadına xəyanət etməkdə günahlandırılması ilə bu ölkədə artıq ənənəyə çevrilən arvadbaz prezident məsələsi yenidən gündəmə gəldi. Dövlət başçısının aktrisa Jüli Qaye ilə əlaqəsini təsdiq edən fotoların çap edilməsi ilə başlayan qalmaqal ölkənin birinci ledisi, 49 yaşlı jurnalist Valeri Trierveylərin Yelisey sarayını tərk etməsi ilə nəticələndi.

□ Sevinc TELMANQIZI, "Yeni Müsavat"

MÜSAVAT

Son səhifə

N 133 (7303) 24 iyun 2019

Bir gənc gün ərzində 23 saat 30 dəqiqə kompüter arxasında oturursa...

İngiltərədə Oksford Universiteti tərəfindən həyata keçirilən bir araşdırma ekran qarşısında keçirilən müddətin ərgənlik dönməndə olan gənclərin psixologiyası üzərindəki təsirini ortaya çıxarıb. Məlum olub ki, bu təsir gücü olduqca kiçikdir.

İngiltərə, İrlandiya və Amerikadakı 17 min gənc üzərində həyata keçirilən araşdırmaya görə, yuxudan əvvəl uzun müddət ekrana baxmağın gənclər üzərində hər hansı psixoloji təsiri yoxdur. Ümumən, gənclərin sağlamlıqları üzərində təsiri isə digər fəaliyyətlərlə müqayisə olunduğu zaman "olduqca az"dır.

Araşdırmaya görə, təsir gücü o qədər azdır ki, texnoloji istifadənin ərgənlik dövründəki bir gəncə əhəmiyyətli şəkildə təsir edə bilməsi üçün gəncin gündə 23 saat 31 dəqiqədən artıq müddətdə ekran qarşısında vaxt keçirməsi lazımdır.

"Psychological Science" jurnalında yayımlanan araşdırmanın nəticələri, ekran qarşısında həddən artıq vaxt xərcləmənin gənclərin ağıl sağlamlığı üzərindəki təsirlərinə yönəlməmiş müzakirələrdə yeni bir mərhələsidir. Baş araşdırmaçı Emi Orben "Texnologiyadan istifadə sosial və professional həyatımıza inteqrasiya olduğu üçün digital ekran qarşısında keçirilən vaxt və bunun ərgənlik çağındakı gənclər üzərində təsiri getdikcə artan bir şəkildə araşdırma mövzusu olur" dedi.

Uşağın adı xəstəliyə verildi

4 yaşındakı Milo Braun adlı uşağın xəstəliyi o qədər nadirdir ki, həkimlər xəstəliyə onun adını veriblər. "Daily Mail"-in xəbərinə görə, dəstək almadan oturma bilməyən uşaq daim ailəsinə ehtiyac duyur. Əsla oturma, yeriyə və iməkləyə bilməyən Milonun mədəsi də həssas olduğu üçün bağırsağına bağlı olan bir alətlə qidalanır.

Həkimlər 4 yaşındakı uşağın xəstəliyinin bənzərini görmədikləri üçün "Milonun xəstəliyi" deyər adlandırdılar. Ailəsi Milodakı bu qəribəliyi, o, hələ 1 günlük olan da fərq edib. Qolları və ayaqları spazmatik bir şəkildə

de olub. Ailə vəziyyətin şokdan qaynaqlandığını və zamanla düzələcəyini düşünüb. Amma dəyişmədiyi üçün xəstəxanaya müraciət edib. Elə həmin gündən də ailə həkimlərin qapısında qalıb.

Uşaq gündə bir neçə saat cizgi filminə baxırsa... dalaşqan olur

Amerikada aparılan bir araşdırmaya görə, uşaqlarda televizora maraq 18 aylıq olarkən yaranır. Amma bu, hələ onların tamaşaçı olduğunu göstərmir. 2 yaş yarımından başlayaraq cizgi filmlərinə maraq başlayır. Bu yaşda uşaqların təqlid etmə qabiliyyəti yavaş-yavaş yaranır.

Tədqiqatlara görə, tez-tez kadr dəyişikliyi körpə beyində qarışıqlığa və pozğunluğa səbəb olur. 3-6 yaş arası uşaqlar da isə bu təsirin səviyyəsi daha da artır. 6-11 yaş qrupuna aid uşaqların izlədiyi proqramların təsirləri daha çoxdur, çünki bu yaş qrupu uşaqlarda diqqət və dəqiq izləmə tam inkişaf etmiş olur. Cizgi filmlər uşaqlara müxtəlif formalarda mənfəli təsir edir. Araşdırmalara görə şiddət, qorxu məzmunlu cizgi film izləyən uşaqların digər yaşadlarına görə daha çox dalaşqan, üsyankar olur. Ətraflarına daim zərər vermək barədə düşüncələr və çox

aqressiv olurlar. Mütəxəssislərin fikrincə, gündə bir neçə saat cizgi filmə baxan uşaqlarda diqqət əksikliyi olur. Bundan başqa, onlarda aktivlik yaşadlarına nisbətən 30-40% azalır. Uşağın izlədiyi animasiya filmləri hər gün onun həyatına daha çox daxil olur. O, artıq özünü həmin personajlardan biri hesab etməyə başlayır. Belə uşaqlar həmişə gerçək olmayan məzmunlu cizgi film izləyən uşaqların digər yaşadlarına görə daha çox dalaşqan, üsyankar olur. Ətraflarına daim zərər vermək barədə düşüncələr və çox

Qadın üçün 40 yaş krizi - depressiya qaçılmazdır?

Mütəxəssislərin fikrincə, 40 yaş qadının həyatının durğunlaşdığı, iş və sosial həyatda bir zəifləmə hiss edilən dövrdür. Lakin keçici bir mərhələ olduğu üçün "40 yaş krizi" adlandırılır. Kişilərə nisbətən qadınlar daha həssas xarakterə sahib olduqları üçün bu dövrdə də olduqca həssas olurlar.

Araşdırmaların bir çoxunda göstərilir ki, bu mərhələdə hormonlarda baş verən dəyişikliklər də öz təsirini göstərir. Lakin bu barədə konkret bir fikir söyləmək doğru deyil. Qadın 40 yaşında hələ öz hədəflərinə çatmayıbsa, bunun həyat yoldaşı və ya sevgilisi tərəfindən də bəyənilmədiyini düşünür və bu hiss onu daha çox narahat edir. Həmçinin iş yerində karyera baxımından istədiyi yerdə deyilsə, hələ ailə qurmayıbsa, ana deyilsə, bu sindromu yaşama ehtimalı daha çoxdur.

Bu yaşlarda qadının aldadılması onun üçün gənclik dövrünə nisbətən çox ağırdır. Əgər gənc ikən, "Hələ irəlində daha gözəl bir həyat var, daha doğru insana rast gələm" düşüncəsi ilə yaşayırsa, indi hər şeyin sonu olduğunu düşünür.

Bunları bilirdinizmi?

*Yeməkdən qabaq dişlərinizi fırçalasanız, daha az yemək yeyəcəksiniz.

* Əgər soyuq duş altında 3 dəqiqə dayansanız, 40 kalori yandıracaqsınız.

* Tərə qarşı dezodorantları səhər yox, gecə vurun. Bu, daha uzun müddətə qoxunun qarşısını alaçaq.

* Ütünün suyunun içinə bir az ətir vursanız, paltarlarınızdan gözəl qoxu gələcək.

* Külqabının pis iylenməməsi üçün onu su ilə yox, zeytun yağı ilə isladın.

*Saçlarınızı boyadarkən üzünüzdə dəyən boyanı südə batırılmış pambıqla silin.

* Zibil qutunuzun içinə soda və ya qabartma tozu töksəniz, pis qoxunun qarşısını ala biləcəksiniz.

*Yumurtanı qaynatdıqdan sonra qalan suyu dibçəyə tökün. Bitkilərə çox xeyirlidir.

* Dırnaq boyasından qalan sarılığı götürmək üçün dırnağa sirkə sürün. Rəngini açacaq.

* Mədəniiz bulanırsa, bir stəkan qəhvə için.

Britaniyanın ən pis anası özünə iş tapdı və tezliklə onu itirdi

Britaniyalı Karen Metyuz öz uşağını oğurlamasına görə məşhur idi və buna görə də ölkənin ən pis anası seçilmişdi. Lenta.ru xəbər verir ki, o, bu günlərdə özünə yeni iş yeri tapıb və qısa müddət sonra onu itirib. Yaşlı bir ər-arvada dayəlik işi tapan qadın daha sonra kişi ilə yaxın münasibətlər qurduğuna görə işindən olub.

Yaşlı cütlük Metyuzu kilsədə görüblər. Onlar bu qadının keçmiş barədə bilsələr də, onu yanlarına işə götürüblər. 65 yaşlı qadın xəstəxanadan evə buraxıldıqdan sonra ev işləri ilə fiziki olaraq məşğul ola bilmirmiş, bu səbəbdən də yardımçıya ehtiyacı olub. İlk vaxtlar hər şey yaxşı gedib. Amma tezliklə qadın əri ilə Metyuz arasındakı yaxın münasibətlərdən şübhələnməyə başlayıb. Buna görə də sonuncunu işdən azad edib.

70 yaşlı kişi dayənin işdən çıxarıldığını təsdiqləyə də, qadınla aralarında, sadəcə, dostluq münasibətləri olduğunu deyib. Ailəyə yaxın bir mənbə isə deyib ki, cütlük bu qadına evin xanımının qayğısına qalmaq, eləcə də ev işlərini görmək üçün pul vermiş. İlk vaxtlar hər şey çox gözəl olub və cütlük bu yardıma görə məmnun imiş. Amma daha sonra ailədə gərginlik yaşanmağa başlayıb.

Xatırladaq ki, Karenin "Böyük Britaniyanın ən pis anası" seçilməsinə səbəb onun öz uşağını pul xətrinə qaçıraraq rəfiqəsinin evində gizlətməsi olub. Uşağın axtarışları 24 gün davam etmişdi və Böyük Britaniya hakimiyyəti bu iş üçün 5 milyon funt sterlinq xərcləmişdi. Bu, Böyük Britaniyanın tarixində ən böyük oğurluq hadisəsi kimi tarixə keçmişdi.

Uşağı daha sonra onun rəfiqəsi Kreq Miqanın evində tapdılar. Məlum oldu ki, bütün bu müddət ərzində qadın qızının yerini bilib və onu pul xətrinə "oğurlayıb". Miqanı təkə oğurluqda iştiraka görə yox, həm də bu hadisə ilə bağlılığı olmayan uşaq pornografiyası diskləri saxladığı üçün həbs ediblər.

Metyuzun işə ayrı-ayrı kişilərdən olan daha 7 uşağı var. Rəsmi olaraq bu uşaqlardan 5-nin atası məlumdur.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARIFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

2528-cü məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Zahid SƏFƏROĞLU

Lisənziya N: B 114
SAYI: 3.070

"Yeni Müsavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib,
"Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır.
Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.